

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2009-2010

13 NOVEMBER 2009

Wetsontwerp houdende instemming met het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, aangenomen te New York op 20 december 2006

INHOUD

	Blz.
Memorie van toelichting	2
Wetsontwerp	23
Internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning	24
Voorontwerp van wet	41
Advies van de Raad van State	42

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2009-2010

13 NOVEMBRE 2009

Projet de loi portant assentiment à la Convention internationale pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées, adoptée à New York le 20 décembre 2006

SOMMAIRE

	Pages
Exposé des motifs	2
Projet de loi	23
Convention internationale pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées	24
Avant-projet de loi	41
Avis du Conseil d'État	42

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Inleiding

De regering heeft de eer u het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, voor ondertekening opengesteld te Parijs op 6 februari 2007, ter goedkeuring voor te leggen.

Dit verdrag is uitgewerkt door een werkgroep die daartoe de opdracht had gekregen van de Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties. Het verdrag treedt op internationaal vlak in werking dertig dagen na de neerlegging van de twintigste akte van bekrachtiging bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

België heeft het verdrag ondertekend op 6 februari 2007. Er moet dan ook worden overgegaan tot bekrachtiging ervan.

De werkgroep «gemengde verdragen» heeft op 19 april 2007 een beslissing genomen op grond waarvan het gemengde karakter van het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning wordt bevestigd, aangezien de inhoud van deze instrumenten zowel onder de bevoegdheid van de federale overheden als onder die van de gefedereerde entiteiten ressorteert.

Er is rekening gehouden met de opmerkingen die de afdeling Wetgeving van de Raad van State heeft gemaakt in zijn advies nr. 46.985/2/V van 27 juli 2009.

2. Onderwerp van het verdrag

De bezorgdheid van de internationale gemeenschap ten aanzien van de gedwongen verdwijningen dateert van het begin van de jaren tachtig. Er is een werkgroep inzake gedwongen verdwijningen opgericht. Deze werkgroep is het eerste mechanisme voor thematisch onderzoek van de Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties. In 1992 heeft de algemene Vergadering van de Verenigde Naties de Verklaring inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning aangenomen (Resolutie 47/133, aangenomen op 18 december 1992). Op deze verklaring volgde in 1998 een ontwerp van bindend rechtsinstrument. Beide documenten moeten ten grondslag liggen aan de werkzaamheden van de groep die opdracht heeft gekregen van de Mensenrechtencommissie en die belast is met de uitwerking van een bindend rechtsinstrument ter bestrijding van gedwongen verdwijningen. Deze groep, voorgezeten door de Franse ambassadeur B. Kessedjan, is vijftienmaal samen-

EXPOSÉ DES MOTIFS

1. Introduction

Le gouvernement a l'honneur de soumettre à votre assentiment la Convention internationale pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées, ouverte à la signature à Paris, le 6 février 2007.

Cette Convention a été élaborée par un groupe de travail mandaté par la Commission des droits de l'homme des Nations unies. La convention entrera en vigueur sur le plan international trente jours après le dépôt du vingtième instrument de ratification auprès du Secrétaire général des Nations unies.

La Belgique a signé la convention en date du 6 février 2007; il convient dès lors qu'elle procède à sa ratification.

Le 19 avril 2007, le groupe de travail «traités mixtes» a pris une décision confirmant le caractère mixte de la Convention internationale pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées, le contenu de ces instruments relevant à la fois de la compétence des autorités fédérales et de celle des entités fédérées.

Il a été tenu compte des observations émises par la section de législation du Conseil d'État dans son avis n° 46.985/2/V du 27 juillet 2009.

2. Objet de la Convention

Les préoccupations de la Communauté internationale par rapport au phénomène des disparitions forcées remontent au début des années quatre-vingt. Un groupe de travail sur les disparitions forcées est créé. Il constitue le premier mécanisme d'enquête thématique de la Commission des droits de l'homme des Nations unies. En 1992, l'Assemblée générale des Nations unies adopte la Déclaration pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées (Résolution 47/133 adoptée le 18 décembre 1992). Cette Déclaration est suivie, en 1998, d'un projet d'instrument juridique contraignant. Ces deux documents serviront de base de travail au groupe mandaté par la Commission des droits de l'homme et chargé d'élaborer un instrument juridique contraignant visant à lutter contre les disparitions forcées. Ce groupe, présidé par l'ambassadeur français B. Kessedjan, s'est réuni à cinq reprises entre septembre 2003 et septembre 2005 pour aboutir à l'adoption par consensus d'un

gekomen tussen september 2003 en september 2005 met het oog op de goedkeuring bij consensus van een ontwerp van tekst. Dit ontwerp van tekst is vervolgens definitief goedgekeurd door de algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 december 2006. Het verdrag is voor ondertekening opengesteld te Parijs op 6 februari 2007.

De belangrijkste doelstelling van het Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning bestaat erin deze handelingen te omschrijven, te voorzien in nieuwe rechten (waaronder het recht van alle personen niet te worden blootgesteld aan gedwongen verdwijningen) en deze rechten te verbinden met een verplichting tot strafbaarstelling. Dat is een belangrijke vooruitgang in het internationale recht en een grote stap in de richting van de uitbanning van de gedwongen verdwijningen.

Het verdrag is opengesteld voor ondertekening op 6 februari 2007, datum waarop België tot ondertekening ervan is overgegaan. Op 7 september 2009 hadden eenentachtig staten het verdrag ondertekend (Albanië, Algerije, Duitsland, Argentinië, Armenië, Oostenrijk, Azerbeidzjan, België, Bolivia, Bosnië-Herzegovina, Brazilië, Bulgarije, Burkina Faso, Burundi, Kameroen, Kaapverdië, Chili, Colombia, Comoren, Congo, Costa Rica, Kroatië, Cuba, Cyprus, Denemarken, Ecuador, Spanje, Finland, Frankrijk, Gabon, Ghana, Griekenland, Grenada, Guatemala, Haïti, Honduras, India, Ierland, IJsland, Italië, Japan, Kenia, Laos, Libanon, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Madagaskar, Maldiven, Mali, Malta, Marokko, Mexico, Moldavië, Monaco, Mongolië, Montenegro, Mozambique, Niger, Noorwegen, Oeganda, Panama, Paraguay, Nederland, Portugal, Roemenië, Samoa, Senegal, Servië, Sierra Leone, Slowakije, Slovenië, Zweden, Swaziland, Tanzania, Tsjaad, Tunesië, Uruguay, Vanuatu, Venezuela). Zeven staten hebben hun akte van bekrachtiging neergelegd (Albanië, Argentinië, Bolivia, Frankrijk, Honduras, Mexico en Senegal). Het verdrag treedt in werking wanneer twintig staten hun akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring hebben neergelegd.

Het verdrag bevat tevens preventieve maatregelen, inzonderheid door de waarborgen met betrekking tot de hechtenis te versterken, alsook bepalingen tot invoering van een orgaan voor de monitoring van de toepassing van het verdrag. Dit orgaan zal naast de klassieke functies van een verdragsorgaan (onderzoek van de verslagen van de staten, van de individuele mededelingen en van de mededelingen tussen staten, voorleggen van verslagen aan de algemene Vergadering van de Verenigde Naties), een preventieve functie vervullen, door dringende oproepen te lanceren en door bezoeken in het veld te doen in ernstige situaties. Ingeval een wijdverbreide of systematische praktijk van gedwongen verdwijning wordt vastgesteld, kan het orgaan voor de monitoring, na de betrokken staat

projet de texte. Ce dernier a ensuite été adopté définitivement par l'Assemblée générale des Nations unies le 20 décembre 2006. Le traité a été ouvert à la signature à Paris, le 6 février 2007.

Le principal objet de la Convention pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées est de définir ces actes, d'énoncer de nouveaux droits (dont le droit de toute personne à ne pas être soumise à une disparition forcée) et d'assortir ces droits d'une obligation d'incrimination pénale. Il s'agit là d'une avancée majeure en droit international et d'un grand pas vers l'éradication du phénomène des disparitions forcées.

La Convention a été ouverte à la signature en date du 6 février 2007, date à laquelle la Belgique l'a signée. En date du 7 septembre 2009, quatre-vingt-un États ont procédé à sa signature (Albanie, Algérie, Allemagne, Argentine, Arménie, Autriche, Azerbaïdjan, Belgique, Bolivie, Bosnie-Herzégovine, Brésil, Bulgarie, Burkina Faso, Burundi, Cameroun, Cap Vert, Chili, Colombie, Comores, Congo, Costa Rica, Croatie, Cuba, Chypre, Danemark, Equateur, Espagne, Finlande, France, Gabon, Ghana, Grèce, Grenade, Guatemala, Haïti, Honduras, Inde, Irlande, Islande, Italie, Japon, Kenya, Laos, Liban, Liechtenstein, Lituanie, Luxembourg, Ancienne république yougoslave de Macédoine, Madagascar, Maldives, Mali, Malte, Maroc, Mexique, Moldova, Monaco, Mongolie, Monténégro, Mozambique, Niger, Norvège, Ouganda, Panama, Paraguay, Pays-Bas, Portugal, Roumanie, Samoa, Sénégal, Serbie, Sierra Léone, Slovaquie, Slovénie, Suède, Swaziland, Tanzanie, Tchad, Tunisie, Uruguay, Vanuatu, Vénézuëla). treize États ont déposé leur instrument de ratification (Albanie, Argentine, Bolivie, Cuba, France, Honduras, Japon, Kazakhstan, Mali, Mexique, Nigéria, Sénégal et Uruguay). La Convention entrera en vigueur lorsque vingt États auront déposé leur instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

La Convention contient également des mesures préventives, notamment en renforçant les garanties autour de la détention, ainsi que des dispositions instaurant un organe de suivi de l'application de la Convention. Ce dernier remplira, outre les fonctions classiques d'un organe de traité (examen des rapports des États, des communications individuelles et inter-étatiques, soumission de rapports à l'Assemblée générale des Nations unies), une fonction préventive, en lançant des appels urgents et en effectuant des visites sur le terrain en cas de situation grave. En cas de constat de pratique généralisée ou systématique de la disparition forcée, l'organe de suivi, après avoir recherché auprès de l'État partie concerné toute information pertinente sur cette situation, pourra porter

die partij is te hebben verzocht om alle relevante informatie over de situatie, de aangelegenheid onder de aandacht van de algemene Vergadering van de Verenigde Naties brengen.

3. Bespreking van de inhoud van het verdrag

Het verdrag bestaat uit 45 artikelen.

Het verdrag bestaat uit drie delen: het eerste deel bevat normatieve bepalingen, het tweede deel heeft betrekking op het monitoringmechanisme en het derde deel betreft de slotbepalingen.

3.1. Normatieve bepalingen

3.1.1. Omschrijving van een nieuw recht (artikel 1)

In artikel 1 wordt in een nieuw recht voorzien, te weten het recht niet te worden blootgesteld aan gedwongen verdwijning. In het tweede lid van dit artikel wordt van dit recht een onbetwistbaar recht gemaakt door te bepalen dat geen enkele uitzonderlijke omstandigheid mag worden gebruikt ter rechtvaardiging van gedwongen verdwijningen.

3.1.2. Definitie (artikel 2)

In artikel 2 wordt de definitie gegeven van gedwongen verdwijning. Deze heeft betrekking op de arrestatie, gevangenhouding, ontvoering of elke andere vorm van vrijheidsontneming door vertegenwoordigers van de staat of door personen of groepen personen die optreden met de machtiging of steun van of bewilliging door de staat, gevolgd door een weigering een dergelijke vrijheidsontneming te erkennen of door verhulling van het feit zelf of van de verblijfplaats van de verdwenen persoon, waardoor deze buiten de bescherming van de wet geplaatst wordt.

Deze definitie bevat alle constitutieve elementen van gedwongen verdwijning. Opdat van een dergelijk misdrijf sprake zou zijn, moeten al deze elementen worden vastgesteld: bestaan van een verdwijning (arrestatie, gevangenhouding, ontvoering of elke andere vorm van vrijheidsontneming), gepleegd door vertegenwoordigers van de staat of «indirecte» vertegenwoordigers van de staat, gevolgd door een weigering een dergelijke verdwijning te erkennen of door verhulling van het feit zelf.

Dit laatste element is typisch voor gedwongen verdwijning en heeft als gevolg dat de verdwenen persoon buiten de bescherming van de wet geplaatst wordt. Dit laatste element is als dusdanig geen constitutief element van gedwongen verdwijning maar

la question à l'attention de l'Assemblée générale des Nations unies.

3. Commentaires sur le contenu de la Convention

La convention compte 45 articles.

Celle-ci est divisée en trois parties: la première contient des dispositions normatives, la seconde a trait au mécanisme de suivi et la troisième concerne les dispositions finales.

3.1. Dispositions normatives

3.1.1. Énonciation d'un droit nouveau (article 1er)

L'article 1er énonce un droit nouveau, celui de ne pas être soumis à une disparition forcée. Le deuxième alinéa de cet article en fait un droit indérogeable en précisant qu'aucune circonstance exceptionnelle ne peut être invoquée pour justifier la disparition forcée.

3.1.2. Définition (article 2)

L'article 2 contient la définition de la disparition forcée. Celle-ci vise l'arrestation, la détention, l'enlèvement ou toute autre forme de privation de liberté par des agents de l'État ou par des personnes ou des groupes de personnes qui agissent avec l'autorisation, l'appui ou l'acquiescement de l'État, suivi du déni de la reconnaissance de la privation de liberté ou de la dissimulation du sort réservé à la personne disparue ou du lieu où elle se trouve, la soustrayant à la protection de la loi.

Cette définition reprend tous les éléments constitutifs de la disparition forcée. Pour que l'on se trouve face à un tel crime, ces éléments doivent tous être constatés: existence d'une disparition (arrestation, détention, enlèvement ou toute autre forme de privation de liberté), commise par des agents de l'État ou des agents «indirects» de l'État, suivi du déni de la disparition ou la dissimulation du sort réservé à la personne.

Ce dernier élément, caractéristique de la disparition forcée, a comme conséquence de soustraire la personne disparue à la protection de la loi. Ce dernier élément n'est pas, en tant que tel, un élément constitutif de la disparition forcée mais une consé-

een onvermijdelijk gevolg van de verhulling van het feit zelf of van de verblijfplaats van de persoon.

De samenvoeging van deze drie elementen (verdwijning gepleegd door vertegenwoordigers van de staat, gevolgd door een weigering een dergelijke verdwijning te erkennen of door verhulling van het feit zelf) maakt een onderscheid tussen gedwongen verdwijning en andere strafbare feiten zoals ontvoering of opsluiting, die reeds strafbaar zijn gesteld in het Belgisch strafrecht, wat niet het geval is voor gedwongen verdwijning.

3.1.3. Actoren die geen vertegenwoordigers van de staat zijn (artikel 3)

Dit artikel heeft betrekking op gedwongen verdwijningen gepleegd door actoren die geen vertegenwoordigers van de staat zijn. Bij gebrek aan consensus tijdens de onderhandelingen wordt in het verdrag een onderscheid gemaakt tussen gedwongen verdwijning gepleegd door actoren die vertegenwoordigers van de staat zijn, die strafrechtelijk strafbaar moet worden gesteld, en gedwongen verdwijning gepleegd door actoren die geen vertegenwoordigers van de staat zijn, waarvoor in artikel 3 aan de staten die partij zijn, wordt gevraagd passende maatregelen te nemen « om de in artikel 2 omschreven handelingen » van actoren die geen vertegenwoordigers van de staat zijn te onderzoeken.

Dit onderscheid tussen een dader die vertegenwoordiger van de staat is en een dader die geen vertegenwoordiger van de staat is, is ook aanwezig in de definitie van foltering in artikel 1 van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing van 10 december 1984. Bij de omzetting van de in dat verdrag vermelde verplichtingen heeft de wetgever een dergelijk onderscheid niet gemaakt in het nationale recht. In artikel 417bis van het Strafwetboek wordt foltering immers strafbaar gesteld zonder een onderscheid te maken met betrekking tot de hoedanigheid van de dader. In de memorie van toelichting van de wet houdende overeenstemming wordt voorgesteld geen rekening te houden met de in het verdrag bedoelde beperking inzake de hoedanigheid van de dader aangezien deze beperking in het nationale recht zinloos is (Gedr. St. 50, Kamer, 2000-2001, 1387/001, §§ 14-15). Daden van foltering zijn dan ook strafbaar. Het heeft weinig belang wie deze heeft gepleegd.

Teneinde in het Strafwetboek een zekere samenhang te bewaren, zal in de wet houdende overeenstemming van het nationale recht met het Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning dezelfde aanpak worden gehanteerd en zal er geen onderscheid worden gemaakt op grond van de hoedanigheid van de dader van handelingen van gedwongen verdwijningen.

quence inéluctable de la dissimulation du sort réservé à la personne ou du lieu où elle se trouve.

C'est par l'addition de ces trois éléments (disparition commise par des agents de l'État suivi du déni de la disparition ou dissimulation du sort réservé à la personne) que l'on distingue une disparition forcée d'autres infractions telles que l'enlèvement ou la séquestration, qui sont déjà incriminés en droit pénal belge, ce qui n'est pas le cas de la disparition forcée.

3.1.3. Acteurs non étatiques (article 3)

Cet article a trait à la question des disparitions forcées commises par des acteurs non étatiques. À défaut de consensus lors des négociations, une différence est faite par la Convention entre la disparition forcée commise par des agents étatiques, qui doit être incriminée pénalement, et celle commise par des agents non étatiques, pour laquelle l'article 3 demande aux États parties de prendre des « mesures appropriées pour enquêter sur les agissements définis à l'article 2 » et qui sont l'œuvre d'acteurs non étatiques.

Cette distinction entre un auteur étatique et un auteur non étatique est également présente dans la définition de la torture, contenue à l'article 1er de la Convention des Nations unies contre la torture et autres peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants du 10 décembre 1984. Lors de la transposition des obligations contenues dans cette Convention, le Législateur n'a pas reproduit une telle distinction en droit interne. En effet, l'article 417bis du Code pénal incrimine les actes de torture, sans différencier la qualité de l'auteur. L'exposé des motifs de la loi de mise en conformité propose de ne pas tenir compte de la restriction relative à la qualité de l'auteur prévue par la Convention en raison du fait que cette limitation n'a pas de raison d'être en droit interne (DOC. 50 Chambre, 2000-2001, 1387/001, §§ 14-15). Les actes de torture sont donc punissables peu importe par qui ils ont été commis.

Afin de garder une cohérence dans le Code pénal, la loi de mise en conformité du droit interne à la Convention pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées retiendra la même approche et n'introduira pas de distinction selon la qualité de l'auteur d'actes de disparitions forcées.

Deze aanpak stemt overigens overeen met artikel 37 van het verdrag waarin is gesteld dat dit verdrag onverlet laat bepalingen die gunstiger zijn voor de bescherming van eenieder tegen gedwongen verdwijning en die vervat kunnen zijn in de wetgeving van een staat die partij is of in het in die staat geldende internationale recht.

3.1.4. Strafbbaarstelling (artikel 4)

Naar luid van artikel 4 moet de staat die partij is gedwongen verdwijning strafbaar stellen in zijn strafrecht.

Dat is een belangrijke vooruitgang van het verdrag. Deze verplichting om gedwongen verdwijning op autonome wijze strafbaar te stellen, vormt een essentieel middel ter bestrijding van straffeloosheid.

In het Strafwetboek zal een nieuw strafbaar feit, dat de in artikel 2 van het verdrag bedoelde definitie van gedwongen verdwijning overneemt, worden gecreëerd teneinde deze verplichting na te komen. Het ononderbroken karakter van dit misdrijf zal ongetwijfeld worden onderstreept.

In zijn advies nr. 46.985/2/V van 27 juli 2009 merkt de afdeling Wetgeving van de Raad van State op dat een samenloop van strafbare feiten kan ontstaan tussen het strafbaar feit van gedwongen verdwijning en dat van willekeurige arrestaties gepleegd door ambtenaren (artikel 147 en volgende van het Strafwetboek) of door particulieren (artikelen 434 tot 438*bis* van het Strafwetboek) of van ontvoering en verberging van minderjarigen (artikelen 428 tot 430 van het Strafwetboek).

Tijdens de onderhandelingen over dit verdrag was een aantal staten gekant tegen het idee om een nieuw, autonoom strafbaar feit van gedwongen verdwijning in het leven te roepen, aangezien gedwongen verdwijningen konden worden bestraft op grond van verwante strafbare feiten zoals ontvoering of opsluiting. Andere staten (waaronder België) hielden vol dat enkel een autonoom strafbaar feit tegemoet kon komen aan alle bestanddelen (vrijheidsberoving, gevolgd door een weigering tot erkenning van die vrijheidsberoving, waardoor de gedetineerde persoon aan de bescherming van de wet wordt onttrokken) die van de gedwongen verdwijning een specifiek strafbaar feit maken.

Teneinde artikel 4 na te leven moet in het Strafwetboek dan ook een nieuw strafbaar feit worden opgenomen. De strafbare feiten bedoeld in de artikelen 147, 428 tot 430 en 434 tot 438*bis* van het Strafwetboek zijn niet van dien aard dat zij alle constitutieve elementen van het strafbaar feit van gedwongen verdwijning omvatten, zoals bepaald in artikel 2 van het verdrag.

Cette approche est par ailleurs en adéquation avec l'article 37 de la Convention qui précise que celle-ci ne porte pas atteinte aux dispositions plus favorables qui peuvent figurer dans la législation d'un État partie ou dans le droit international en vigueur pour cet État.

3.1.4. Incrimination (article 4)

L'article 4 oblige l'État partie à incriminer les actes de disparition forcée dans son droit pénal.

Il s'agit là d'une des avancées majeures de la Convention. Cette obligation d'incriminer la disparition forcée de façon autonome constitue un moyen essentiel de lutte contre l'impunité.

Une nouvelle infraction, reprenant la définition de la disparition forcée contenue à l'article 2 de la Convention, sera créée dans le Code pénal afin de se conformer à cette obligation. Le caractère continu de ce crime ne manquera pas d'être souligné.

Dans son avis n° 46.985/2/V du 27 juillet 2009, la section de législation du Conseil d'État, observe qu'un concours d'infractions est susceptible d'apparaître entre l'infraction de disparition forcée et celles d'arrestations arbitraires commises par des fonctionnaires (article 147 et suivants du Code pénal) ou par des particuliers (articles 434 à 438*bis* du Code pénal) ou encore d'enlèvement et de recel de mineurs (articles 428 à 430 du Code pénal).

Lors des négociations de la Convention, un certain nombre d'États étaient opposés à l'idée de créer une nouvelle infraction, autonome, de disparition forcée, en raison du fait que des infractions connexes, telles que l'enlèvement ou la séquestration, permettaient de réprimer les disparitions forcées. D'autres États (dont la Belgique) soutenaient que seule une infraction autonome était de nature à rencontrer toutes les composantes (privation de liberté, suivi du déni de la reconnaissance de cette privation de liberté, soustrayant ainsi la personne détenue à la protection de la loi) qui font de la disparition forcée un crime spécifique.

Afin de se conformer à l'article 4, une nouvelle infraction doit donc être introduite dans le Code pénal. Les infractions prévues par les articles 147, 428 à 430 et 434 à 438*bis* du Code pénal ne sont pas de nature à couvrir tous les éléments constitutifs du crime de disparition forcée, tel que définit à l'article 2 de la Convention.

Volgens de Raad van State vormt elke gedwongen verdwijning tegelijkertijd één van voornoemde strafbare feiten. Hoewel de feiten van gelijkaardige aard zijn, maakt het onderscheid tussen gedwongen verdwijning en willekeurige arrestatie of ontvoering het voor de rechter mogelijk om de feiten te kwalificeren. Wanneer er sprake is van een willekeurige arrestatie of een ontvoering die niet geheim wordt gehouden, hebben we te maken met een situatie waarin het nieuw strafbaar feit niet kan worden toegepast. Wanneer de willekeurige arrestatie of de ontvoering daarentegen gepaard gaat met een verhulling van het lot van de verdwenen persoon, moet de rechter de strafbaarstelling van gedwongen verdwijning toepassen.

Thans kan die persoon, bij gebrek aan specifieke strafbaarstelling van gedwongen verdwijning, worden vervolgd op grond van de artikelen van het Strafwetboek met betrekking tot de willekeurige arrestatie of ontvoering. Die situatie is niet bevredigend gelet op de uitzonderlijke ernst van gedwongen verdwijningen: de persoon wordt niet alleen willekeurig vastgehouden, maar bovendien wordt niemand daarvan op de hoogte gebracht.

Zoals voor alle andere strafbare feiten kan er zich een samenloop van strafbare feiten voordoen. Een gedwongen verdwijning kan bijvoorbeeld ook een strafbaar feit van foltering vormen of van onmenselijke of ontterende behandelingen, strafbaar gesteld op grond van de artikelen 417ter tot 417quinquies van het Strafwetboek. In dat geval moet artikel 65 van het Strafwetboek in verband met de samenloop van strafbare feiten worden toegepast.

3.1.5. *Misdrijf tegen de menselijkheid (artikel 5)*

Artikel 5 van het verdrag heeft betrekking op handelingen van gedwongen verdwijning die misdrijven tegen de menselijkheid vormen. Wanneer de handelingen deel uitmaken van een « wijdverbreide of systematische praktijk » vormt gedwongen verdwijning een misdrijf tegen de menselijkheid, zoals omschreven in het internationale recht, dat moet worden bestraft zoals voorzien in het internationale recht.

Tijdens de onderhandelingen over het verdrag hadden sommige staten, waaronder België, de ambitie te voorzien in een verplichting tot strafbaarstelling van gedwongen verdwijning die een misdrijf tegen de menselijkheid vormt, zulks met verwijzing naar de definitie in artikel 7 van het Statuut van Rome van het Internationaal Strafgerechtshof, met andere woorden wanneer dergelijke handelingen worden gesteld op grote schaal, op wijdverbreide en stelselmatige wijze.

Aangezien niet alle aan de onderhandelingen deelnemende staten partij zijn bij het Statuut van het

Selon le Conseil d'État, tout fait de disparition forcée constituera en même temps l'une des infractions précitées. Bien que les faits soient de nature similaire, la distinction entre disparition forcée et arrestation arbitraire ou enlèvement permettra au juge de qualifier les faits. Si l'on se trouve face à une arrestation arbitraire ou un enlèvement qui n'est pas tenu secret, on se trouve face à une situation dans laquelle la nouvelle infraction ne trouvera pas à s'appliquer. Par contre, si l'arrestation arbitraire ou l'enlèvement sont suivies d'une dissimulation du sort réservé à la personne disparue, le juge appliquera alors l'incrimination de disparition forcée.

Actuellement, à défaut d'incrimination spécifique de disparition forcée, celle-ci est susceptible d'être poursuivie sur base des articles du Code pénal relatifs à l'arrestation arbitraire ou à l'enlèvement. Cette situation n'est pas satisfaisante vu l'exceptionnelle gravité des actes de disparition forcée: la personne est non seulement détenue arbitrairement mais, en plus, personne n'en est informé.

Comme pour toutes les autres infractions pénales, un concours d'infraction peut survenir. Par exemple, une disparition forcée peut également constituer, une infraction de torture, ou de traitements inhumains ou dégradants incriminés par les articles 417ter à 417quinquies du Code pénal. Dans ce cas, l'article 65 du Code pénal, applicable au concours d'infraction, sera susceptible de régler cette situation.

3.1.5. *Crime contre l'humanité (article 5)*

L'article 5 de la Convention aborde les actes de disparition forcée constitutifs de crimes contre l'humanité. Lorsque les actes s'inscrivent dans une « pratique généralisée ou systématique », la disparition forcée constitue un crime contre l'humanité tel que défini par le droit international et emportant les conséquences prévues par celui-ci.

Lors des négociations de la Convention, certains États, dont la Belgique, avaient comme ambition d'instaurer une obligation d'incrimination de la disparition forcée constitutive de crime contre l'humanité, en faisant référence à la définition contenue à l'article 7 du Statut de Rome de la Cour pénale internationale c'est-à-dire lorsque de tels actes sont pratiqués à grande échelle, de façon généralisée et systématique.

Finalement, l'ensemble des États participants aux négociations n'étant pas partie au Statut de la Cour

Internationaal Strafgerechtshof, heeft een compromis-oplossing ten slotte geleid tot artikel 5 van het verdrag.

Aangezien België het Statuut van het Internationaal Strafgerechtshof sedert 10 september 1998 heeft bekrachtigd en de strafbaarstelling en de definitie van gedwongen verdwijning die een misdrijf tegen de menselijkheid oplevert in het nationale recht heeft omgezet (artikel 136ter van het Strafwetboek), moet het recht niet worden gewijzigd met het oog op overeenstemming om het bepaalde in dit artikel na te komen.

3.1.6. *Strafrechtelijke aansprakelijkheid (artikel 6)*

Artikel 6 heeft betrekking op de verplichtingen inzake strafrechtelijke aansprakelijkheid. Zijn strafrechtelijk aansprakelijk, de persoon die een gedwongen verdwijning pleegt, daartoe opdracht geeft of deze uitlokt, poogt deze te plegen, eraan medeplichtig is of er op andere wijze bij betrokken is, alsmede een hogergeplaatste in bepaalde omstandigheden. In het tweede lid is bepaald dat geen enkel bevel of geen enkele instructie mag worden aangevoerd ter rechtvaardiging van het misdrijf van gedwongen verdwijning.

Het strafrecht zal worden aangepast teneinde artikel 6 van het verdrag na te leven.

3.1.7. *Straffen, verzwarende en verzachtende omstandigheden (artikel 7)*

De staten die partij zijn, moeten aan de strafbaarstelling van gedwongen verdwijning passende straffen verbinden die rekening moeten houden met de buitengewone ernst van dit misdrijf. Wanneer dit misdrijf wordt opgenomen in het Belgische strafrecht zullen aan de strafbaarstelling passende straffen worden verbonden.

In het tweede lid van artikel 7 is voorzien in een mogelijkheid om in het kader van de straffen voor gedwongen verdwijning te voorzien in verzachtende of verzwarende omstandigheden.

Bij de goedkeuring van de wet houdende overeenstemming van het Belgische recht met het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing heeft de wetgever — zonder dat hij daartoe verplicht was — verzwarende omstandigheden ingevoerd voor daders van handelingen van foltering en onmenselijke behandeling. Deze verzwarende omstandigheden zijn opgenomen in het tweede en derde lid van de artikelen 417ter en 417^{quater} van het Strafwetboek voor de strafbaarstellingen van foltering en onmenselijke behandeling en voorzien in zwaardere straffen op

pénale internationale, une solution de compromis a abouti à l'article 5 de la Convention.

La Belgique ayant ratifié le Statut de la Cour pénale internationale depuis le 10 septembre 1998 et ayant transposé en droit interne l'incrimination et la définition de la disparition forcée constitutive de crime contre l'humanité (article 136ter du Code pénal), aucune mise en conformité ne sera nécessaire pour se conformer au prescrit de cet article.

3.1.6. *Responsabilité pénale (article 6)*

L'article 6 a trait aux obligations relatives à la responsabilité pénale. Sont pénalement responsables, la personne qui commet une disparition forcée, l'ordonne ou la commande, tente de la commettre, en est complice ou y participe; ainsi que le supérieur, dans certaines circonstances. Le deuxième paragraphe précise qu'aucun ordre ou instruction ne peut être invoqué pour justifier un crime de disparition forcée.

Le droit pénal sera adapté afin de se conformer à l'article 6 de la Convention.

3.1.7. *Peines, circonstances aggravantes et atténuantes (article 7)*

Les États parties sont tenus d'assortir l'incrimination de la disparition forcée de peines appropriées, qui doivent tenir compte de l'extrême gravité de ce crime. Lors de l'introduction de ce crime dans le droit pénal belge, l'incrimination sera assortie de peines adéquates.

Une faculté est prévue au deuxième paragraphe de l'article 7 de compléter l'arsenal de peines encourues pour des actes de disparition forcée de circonstances atténuantes ou aggravantes.

Lors de l'adoption de la loi de mise en conformité du droit belge à la Convention contre la torture et autres peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants, le Législateur a instauré — sans en avoir l'obligation — des circonstances aggravantes pour les auteurs d'actes de torture et de traitement inhumain. Celles-ci, contenues aux alinéas 2 et 3 des articles 417ter et 417^{quater} du Code pénal pour les incriminations de torture et de traitement inhumain, prévoient des peines plus lourdes en fonction de la qualité de l'auteur ou de la victime particulièrement vulnérable ou encore, en raison des conséquences

grond van de hoedanigheid van de dader of het bijzonder kwetsbare slachtoffer of nog wegens de gevolgen van het misdrijf (zoals de dood, ziekte, fysieke of psychische ongeschiktheid, ...).

Om de samenhang van het in het Strafwetboek uitgewerkte systeem te behouden, zullen deze verzwarende omstandigheden worden ingevoegd in de wet houdende overeenstemming van het strafrecht met het Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning.

3.1.8. Verjaring (artikel 8)

Artikel 8 met betrekking tot de verjaring bij strafrechtelijke procedures bevat indicaties voor de staten die partij zijn die ter zake van gedwongen verdwijningen verjaringstermijnen toepassen. Deze verjaringstermijnen moeten van lange duur zijn en in verhouding staan tot de ernst van dit misdrijf. Het ononderbroken karakter van het misdrijf wordt onderstreept, aangezien de verjaring pas ingaat op het tijdstip waarop het misdrijf beëindigd wordt.

In artikel 21 van het Wetboek van strafvordering is voorzien in een algemene regeling van tien jaar voor de verjaring van misdaden. Deze verjaringstermijn gaat pas in op het tijdstip waarop het misdrijf van gedwongen verdwijning beëindigd wordt, gelet op het ononderbroken karakter ervan.

Het is van belang erop te wijzen dat artikel 8 van het verdrag geen betrekking heeft op de niet-toepasselijkheid van verjaring van de strafvordering voor gedwongen verdwijningen die misdrijven tegen de menselijkheid vormen. Voornoemd artikel heeft enkel betrekking op gedwongen verdwijningen die geen misdrijven tegen de menselijkheid vormen.

3.1.9. Extraterritoriale rechtsmacht (artikel 9)

De staten die partij zijn, moeten hun bevoegdheid tot het uitoefenen van rechtsmacht vestigen inzake gedwongen verdwijning in de volgende gevallen: indien het misdrijf is gepleegd op zijn grondgebied (territoriale rechtsmacht), indien de pleger één van zijn onderdanen is (actief personaliteitsbeginsel) en indien de verdwenen persoon één van zijn onderdanen is en de staat die partij is het vestigen van zijn rechtsmacht opportuun acht.

Krachtens het tweede lid van artikel 9 moet elke staat die partij is de noodzakelijke maatregelen nemen om zijn bevoegdheid tot het uitoefenen van rechtsmacht te vestigen indien de vermoedelijke pleger van een gedwongen verdwijning zich op het grondgebied bevindt van deze staat die partij is en niet wordt uitgeleverd aan een andere staat of niet wordt overgeleverd aan een internationaal straftribunaal, zulks in overeenstemming met zijn internationale verplichtingen.

causées par l'infraction (telles que la mort, maladie, incapacité physique ou psychique, ...).

En vue de préserver la cohérence du système mis en place dans le Code pénal, ces circonstances aggravantes seront insérées dans la loi de mise en conformité du droit pénal à la Convention pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées.

3.1.8. Prescription (article 8)

L'article 8 relatif à la prescription de l'action pénale contient des indications pour les États parties qui appliquent un régime de prescription à la disparition forcée. Ce régime doit être de longue durée et proportionné à la gravité de ce crime. Le caractère continu du crime est souligné, la prescription ne commençant à courir uniquement lorsque le crime cesse.

Le Code d'instruction criminelle prévoit, en son article 21, un régime général de dix ans pour la prescription des crimes. Le point de départ de ce délai de prescription ne débutera que lorsque le crime de disparition forcée cesse, en raison du caractère continu de celui-ci.

Il est important de rappeler que le régime d'imprescriptibilité de l'action publique pour les disparitions forcées constitutives de crimes contre l'humanité n'est pas concerné par l'article 8 de la Convention. Ledit article vise uniquement les disparitions forcées qui ne sont pas constitutives de crimes contre l'humanité.

3.1.9. Compétence extraterritoriale (article 9)

Les États parties doivent établir leur compétence pour juger les actes de disparition forcée dans les cas suivants: lorsque le fait a été commis sur son territoire (compétence territoriale), lorsque l'auteur est l'un de ses ressortissants (compétence personnelle active) et, s'ils l'estiment approprié, quand la personne disparue est l'un de leur ressortissant.

Au paragraphe 2 de l'article 9, chaque État partie doit prendre les mesures nécessaires pour établir sa compétence lorsque l'auteur présumé d'une disparition forcée se trouve sur le territoire de cet État partie et n'est pas extradé vers un autre État ou à une juridiction pénale internationale conformément à ses obligations internationales.

Het Belgische recht is daarmee in overeenstemming, door middel van artikel 12*bis* van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering. Voornoemd artikel 12*bis* geeft de Belgische rechtbanken de bevoegdheid om kennis te nemen van strafbare feiten gepleegd buiten het Belgische grondgebied wanneer een verdrag waardoor België gebonden is zulks oplegt.

3.1.10. *Hechtenis (artikel 10)*

Wanneer een persoon die wordt verdacht van het plegen van het misdrijf van gedwongen verdwijning aanwezig is op het grondgebied van een staat die partij is, neemt deze laatste hem of haar in hechtenis of treft hij enige overige wettelijke maatregel die de mogelijkheid biedt zijn of haar aanwezigheid te waarborgen. Deze staat moet een gerechtelijk vooronderzoek of opsporingsonderzoek instellen voor het vaststellen van de feiten. Hij stelt de eventuele andere bevoegde staten in kennis en vermeldt daarbij of hij voornemens is zijn rechtsmacht al dan niet uit te oefenen.

3.1.11. *Beginsel aut dedere aut judicare (artikel 11)*

Krachtens artikel 11, waarin het beginsel *aut dedere aut judicare* wordt gehuldigd, moet iedere staat die partij is op het grondgebied waarvan een persoon die wordt verdacht van het plegen van het misdrijf van gedwongen verdwijning zich bevindt en die deze persoon niet uitlevert, deze persoon overleveren aan zijn bevoegde autoriteiten.

De enige verplichting van deze staat die niet uitlevert, bestaat, anders gesteld, erin deze persoon over te leveren aan zijn bevoegde autoriteiten teneinde deze de mogelijkheid te bieden strafrechtelijk te vervolgen. Het onderzoek en de vervolging vinden plaats volgens de rechtsregels en de procedure die gelden voor strafbare feiten van vergelijkbare ernst. In België moet het openbaar ministerie beslissen of al dan niet wordt vervolgd.

Deze verplichting wordt uitgevoerd door middel van artikel 12*bis* van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering, zoals gewijzigd bij de wet van 18 juli 2001.

3.1.12. *Melding van feiten van gedwongen verdwijning (artikel 12)*

Dit artikel waarborgt dat eenieder die meent dat een persoon het slachtoffer is geworden van gedwongen verdwijning, het recht heeft de feiten te melden aan de bevoegde autoriteiten.

Le droit belge est conforme à cette exigence, par le biais de l'article 12*bis* du Titre préliminaire du Code de procédure pénale. Ledit article 12*bis* donne compétence aux juridictions belges pour connaître des infractions commises hors du territoire du Royaume lorsqu'un traité liant la Belgique l'impose.

3.1.10. *Détention (article 10)*

Lorsqu'une personne soupçonnée d'avoir commis un crime de disparition forcée se trouve sur le territoire d'un État partie, ce dernier assure la détention de cette personne ou toute autre mesure juridique permettant de s'assurer de sa présence. Cet État doit procéder à une enquête préliminaire ou à des investigations en vue d'établir les faits. Il informe les éventuels autres États compétents et leur indique s'il entend exercer ou non sa compétence.

3.1.11. *Principe aut dedere aut judicare (article 11)*

Conformément à l'article 11, qui énonce le principe *aut dedere aut judicare*, chaque État partie sur le territoire duquel l'auteur présumé d'une disparition forcée se trouve et qui ne l'extrade pas doit soumettre l'affaire à ses autorités compétentes.

La seule obligation de cet État partie qui n'extrade pas consiste, en d'autres termes, à soumettre l'affaire à ses autorités compétentes afin qu'elles puissent exercer les poursuites pénales. L'enquête et les poursuites suivent les règles de droit et la procédure en vigueur pour les infractions de gravité comparable. En ce qui concerne la Belgique, le ministère public doit décider de l'opportunité des poursuites.

Cette obligation est mise en œuvre par le biais de l'article 12*bis* du Titre préliminaire du Code de procédure pénale tel que modifié par la loi du 18 juillet 2001.

3.1.12. *Dénonciation de faits de disparition forcée (article 12)*

Cet article assure à quiconque alléguant qu'une personne a été victime d'une disparition forcée le droit de dénoncer les faits devant les autorités compétentes.

Krachtens het tweede lid van dit artikel stellen deze autoriteiten een onderzoek in indien er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat een persoon het slachtoffer is geworden van gedwongen verdwijning, zulks ook wanneer er geen aangifte is gedaan.

In het derde lid wordt de nadruk gelegd op het gegeven dat de in de vorige leden bedoelde autoriteiten over de noodzakelijke bevoegdheden en middelen moeten beschikken om de onderzoeken daadwerkelijk uit te voeren en, zo nodig met voorafgaande toestemming, toegang moeten krijgen tot elke plaats van detentie of een andere plaats indien er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat de verdwenen persoon zich daar bevindt.

Krachtens het laatste lid moet de staat die partij is de noodzakelijke maatregelen nemen om handelingen die de uitvoering van een onderzoek belemmeren te voorkomen en te bestraffen.

Aangezien het nationale recht in overeenstemming is met artikel 12 van het verdrag, dringt zich geen enkele wijziging op.

3.1.13. Uitlevering (artikel 13)

Artikel 13 bevat de traditionele bepalingen van het internationale recht die de uitlevering van daders van het in het verdrag omschreven misdrijf van gedwongen verdwijning moeten vergemakkelijken.

Deze bepaling houdt geen wijziging van het nationale recht in.

3.1.14. Wederzijdse rechtshulp (artikel 14)

In dit artikel wordt de wederzijdse rechtshulp behandeld. De partijen moeten elkaar de ruimst mogelijke bijstand verlenen bij strafrechtelijke procedures die zijn ingesteld ter zake van het misdrijf van gedwongen verdwijning, zulks in overeenstemming met de nadere regels waarin is voorzien in de nationale wetgeving van de aangezochte staat of in de van toepassing zijnde verdragen of overeenkomsten inzake wederzijdse hulp.

Artikel 14 brengt geen wijziging van het nationale recht met zich mee.

3.1.15. Ondersteuning van slachtoffers (artikel 15)

Artikel 15 bevat een bijzondere bepaling met betrekking tot de ondersteuning van slachtoffers. De staten die partij zijn, moeten elkaar wederzijdse bijstand verlenen bij het opsporen, lokaliseren en in vrijheid stellen van verdwenen personen en, indien zij overleden zijn, bij het opgraven, identificeren en terugbrengen van hun stoffelijk overschot.

Selon le deuxième paragraphe de cet article, ces autorités ouvrent une enquête lorsqu'il existe des motifs raisonnables de croire qu'une personne a été victime d'une disparition forcée et ce, même si aucune plainte n'a été déposée.

Le troisième paragraphe mets l'accent sur le fait que les autorités visées aux paragraphes précédents doivent disposer des pouvoirs et ressources nécessaires pour mener les enquêtes et avoir accès, si nécessaire moyennant autorisation préalable, à tout lieu de détention et à tout autre lieu où il y a des motifs raisonnables de croire que la personne disparue est présente.

Le dernier paragraphe impose à l'État partie de prendre les mesures nécessaires pour prévenir et sanctionner les actes qui entravent le bon déroulement de l'enquête.

Le droit interne étant en conformité avec l'article 12 de la Convention, aucune modification ne sera nécessaire.

3.1.13. Extradition (article 13)

L'article 13 contient les dispositions traditionnelles en droit international afin de faciliter l'extradition concernant les auteurs du crime de disparition forcée visé par la Convention.

Cette disposition n'implique pas de modification du droit interne.

3.1.14. Entraide judiciaire (article 14)

Cet article traite de l'entraide judiciaire. Les Parties doivent s'accorder l'assistance la plus large possible pour toute procédure pénale relative à un crime de disparition forcée selon les modalités prévues par le droit interne de l'État requis ou par les traités ou accords d'entraide applicables.

L'article 14 n'appelle pas de modification du droit interne.

3.1.15. Assistance aux victimes (article 15)

Une disposition particulière sur l'entraide aux victimes est contenue à l'article 15. Les États parties doivent s'entraider dans la recherche, la localisation et la libération des personnes disparues et, en cas de décès, dans l'exhumation, l'identification et la restitution des corps de personnes disparues.

Dit artikel is in overeenstemming met het nationale recht inzake de ondersteuning van slachtoffers.

3.1.16. *Verbod van uitzetting (artikel 16)*

Krachtens deze bepaling mogen de staten die partij zijn geen personen uitzetten of terugzenden («refouler») naar of uitleveren aan een andere staat, indien er wezenlijke gronden zijn om aan te nemen dat zij het gevaar zouden lopen het slachtoffer te worden van gedwongen verdwijning.

Deze bepaling is in overeenstemming met het nationale recht.

3.1.17. *Geheime detentie (artikel 17)*

Het eerste lid van artikel 17 verbiedt geheime detentie.

Het tweede lid voorziet in verplichtingen van de staat die partij is ter zake van vrijheidsstraffen. Die staat moet in zijn wetgeving de voorwaarden vaststellen waaronder bevelen tot vrijheidsontneming mogen worden gegeven en vermelden welke autoriteiten bevoegd zijn bevelen tot vrijheidsontneming te geven. De persoon wiens vrijheid is ontnomen, moet kunnen communiceren met zijn of haar familie, raadsman of een andere persoon van zijn of haar keuze, onder de wettelijk vastgestelde voorwaarden. Een andere verplichting heeft betrekking op het recht om een gerechtelijke procedure in te stellen, opdat de rechter onverwijld kan beslissen over de rechtmatigheid van de vrijheidsontneming. Bij verdenking van een gedwongen verdwijning, met andere woorden indien de persoon wiens vrijheid is ontnomen dit recht niet kan uitoefenen, moet de staat die partij is enige persoon met een rechtmatig belang de machtiging geven om die gerechtelijke procedure in te stellen.

Krachtens het derde lid moeten van personen wier vrijheid is ontnomen officiële registers en/of dossiers worden bijgehouden. Die registers moeten een aantal gegevens bevatten zoals de identiteit, de datum, het tijdstip en de plaats, de autoriteit die de persoon zijn vrijheid heeft ontnomen, de gronden voor en de plaats van de vrijheidsontneming, de autoriteit die verantwoordelijk is voor het toezicht op de vrijheidsontneming, gegevens met betrekking tot de gezondheidstoestand en, bij overlijden tijdens de vrijheidsontneming, de omstandigheden en oorzaak van het overlijden en de datum en het tijdstip van de invrijheidstelling of overbrenging naar een andere detentie-inrichting, de bestemming en de voor de overbrenging verantwoordelijke autoriteit.

Het nationale recht is in overeenstemming met de verplichtingen vermeld in artikel 17 van het verdrag.

Cet article est en conformité avec le droit interne relatif à l'assistance aux victimes.

3.1.16. *Interdiction d'expulsion (article 16)*

Cette disposition interdit à tout État partie d'expulser, de refouler ou d'extrader une personne vers un autre État s'il y a des motifs sérieux de croire qu'elle risque d'être victime d'une disparition forcée.

Cette disposition est en conformité avec le droit interne.

3.1.17. *Détention clandestine (article 17)*

Le premier paragraphe de l'article 17 interdit la détention clandestine.

Le deuxième paragraphe prévoit des obligations à charge de l'État partie en matière de privation de liberté. La législation de cet État doit prévoir les conditions et les autorités habilitées à ordonner des privations de liberté. La personne privée de liberté doit pouvoir communiquer avec sa famille, son conseil ou toute autre personne de son choix, sous réserve des conditions établies par la loi. Une autre obligation concerne le droit d'introduire un recours devant un tribunal qui statue sur la légalité de la privation de liberté. En cas de soupçon de disparition forcée, c'est-à-dire si la personne privée de liberté ne peut exercer ce droit, l'État partie doit autoriser «toute personne ayant légitime» à introduire ce recours.

Le troisième paragraphe impose la tenue de registres ou dossiers officiels des personnes privées de liberté. Ces registres doivent contenir une série d'informations telles que l'identité, la date, l'heure et l'endroit, l'autorité qui a procédé à la privation de liberté, les motifs et le lieu de celle-ci, l'autorité contrôlant cette privation, des éléments sur l'état de santé et, en cas de décès, les circonstances et la cause de celui-ci ainsi que la date et l'heure de la libération ou du transfert vers un autre lieu, la destination et l'autorité chargée du transfert.

Le droit interne est en conformité avec les obligations contenues dans l'article 17 de la Convention.

3.1.18. Toegang tot de informatie (artikel 18)

Onder voorbehoud van het bepaalde in de artikelen 19 en 20 voorziet artikel 18 in een recht op toegang tot bepaalde informatie met betrekking tot de vrijheidsontneming voor elke persoon die een rechtmatig belang heeft bij deze informatie, zoals familieleden van de persoon wiens vrijheid is ontnomen of zijn raadsman.

Die gegevens zijn bijna identiek aan de gegevens bedoeld in het derde lid van artikel 17 en hebben betrekking op de datum, het tijdstip en de plaats, de autoriteit die de persoon zijn vrijheid heeft ontnomen, de gronden voor en de plaats van de vrijheidsontneming, de autoriteit die verantwoordelijk is voor het toezicht op de vrijheidsontneming, gegevens met betrekking tot de gezondheidstoestand en, bij overlijden tijdens de vrijheidsontneming, de omstandigheden en oorzaak van het overlijden en de datum en het tijdstip van de invrijheidstelling of overbrenging naar een andere detentie-inrichting, de bestemming en de voor de overbrenging verantwoordelijke autoriteit.

Voor zover artikel 20 van het verdrag voorziet in aanpassingen van dat artikel 18, vereist deze bepaling geen aanpassing van het nationale recht. De wettelijke afwijkingen op het recht op toegang tot de informatie (inzonderheid artikel 20 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis of de regels inzake het geheim van het onderzoek) worden gedekt door artikel 20 van het verdrag.

3.1.19. Bescherming van persoonsgegevens (artikel 19)

Op grond van deze bepaling mogen persoonsgegevens die worden verzameld en/of doorgegeven in het kader van het zoeken naar een verdwenen persoon niet worden gebruikt of beschikbaar worden gesteld voor andere doeleinden dan het zoeken naar de verdwenen persoon.

Deze bepaling brengt geen wijziging van het nationale recht met zich mee.

3.1.20. Beperking van het recht op toegang tot de informatie (artikel 20)

In artikel 20 is voorzien in een tweede uitzondering op artikel 18: een beperking, in uitzonderlijke omstandigheden en met inachtneming van de in dit artikel bepaalde voorwaarden, van het recht op toegang tot de informatie. Dat recht mag uitsluitend worden beperkt wanneer een persoon beschermd wordt door de wet en er gerechtelijk toezicht is op de vrijheidsontneming, wanneer dat strikt noodzakelijk is (inzonderheid om het goede verloop van een

3.1.18. Accès à l'information (article 18)

Sous réserve des articles 19 et 20, l'article 18 consacre un droit d'accès à certaines informations relatives à la privation de liberté pour « toute personne ayant un intérêt légitime pour cette information (proches ou avocats de la personne privée de liberté par exemple).

Ces informations sont presque identiques à celles visées au paragraphe 3 de l'article 17 et concernent la date, l'heure et l'endroit, l'autorité qui a procédé à la privation de liberté, les motifs et le lieu de celle-ci, l'autorité contrôlant cette privation, des éléments sur l'état de santé et, en cas de décès, les circonstances et la cause de celui-ci ainsi que la date et l'heure de la libération ou du transfert vers un autre lieu, la destination et l'autorité chargée du transfert.

Dans la mesure où l'article 20 de la Convention prévoit des aménagements à cet article 18, cette disposition ne nécessitera pas de modification du droit interne. Les dérogations légales au droit d'accès à l'information (notamment l'article 20 de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive ou les règles relatives au secret de l'instruction) sont couvertes par l'article 20 de la Convention.

3.1.19. Protection des informations personnelles (article 19)

Selon cette disposition, les données personnelles qui sont collectées et/ou transmises dans le cadre de la recherche d'une personne disparue ne peuvent pas être utilisées ou mises à disposition à d'autres fins que celle de la recherche de la personne disparue.

Cette disposition n'appelle aucune modification du droit interne.

3.1.20. Limitation du droit d'accès à l'information (article 20)

Seconde exception à l'article 18, l'article 20 prévoit une limitation, dans des circonstances exceptionnelles et moyennant le respect des conditions contenues dans cet article, au droit d'accès à l'information. Cette limitation ne peut avoir lieu que lorsque la personne est sous la protection de la loi, que la privation de liberté est sous contrôle judiciaire, que la situation l'exige (notamment pour ne pas entraver le bon déroulement d'une enquête criminelle) et que la loi

strafrechtelijk onderzoek niet te belemmeren) en daarin voorzien is in de wet. Al die maatregelen zijn bedoeld om enige afwijking van het in artikel 18 opgenomen recht strikt te omschrijven.

3.1.21. *Vrijlating (artikel 21)*

Artikel 21 beoogt de invrijheidstelling van gedetineerde personen te omkaderen op een wijze die het mogelijk maakt te verifiëren of zij daadwerkelijk zijn vrijgelaten. Die bepaling strekt ertoe gedwongen verdwijningen te voorkomen die voorafgaan aan of volgen op een zogenaamde vrijlating.

3.1.22. *Voorkoming (artikel 22)*

Dit artikel verplicht de staten die partij zijn tot het nemen van een aantal maatregelen teneinde gedragingen die de door het verdrag gewaarborgde rechten met de voeten treden te voorkomen en er sancties voor op te leggen.

3.1.23. *Opleiding (artikel 23)*

In het eerste lid van dit artikel is bepaald dat de staten die partij zijn, moeten waarborgen dat de personen die betrokken kunnen zijn bij de detentie of behandeling van een persoon wiens vrijheid is ontnomen, een passende opleiding krijgen.

In het tweede lid is bepaald dat bevelen of instructies die strekken of machtigen tot gedwongen verdwijning of die gedwongen verdwijning aanmoedigen, verboden zijn. Tevens wordt de staten die partij zijn gevraagd te waarborgen dat personen die een dergelijk bevel weigeren op te volgen, niet bestraft worden.

Er moeten maatregelen worden genomen opdat de personen — voor wie de in het eerste lid beschreven opleiding is bedoeld — die redenen hebben om aan te nemen dat een gedwongen verdwijning heeft plaatsgevonden of beoogd wordt, de gelegenheid kunnen voorleggen aan hun superieuren.

3.1.24. *Slachtoffers (artikel 24)*

Het eerste lid bevat een relatief uitgebreide definitie van het begrip «slachtoffer». Met slachtoffer wordt niet enkel de verdwenen persoon bedoeld, maar ook «eenieder die rechtstreeks ten gevolge van een gedwongen verdwijning nadeel ondervonden heeft». Het begrip «rechtstreeks nadeel» betekent dat er een rechtstreeks oorzakelijk verband moet bestaan tussen het schadebrengende feit (de gedwongen verdwijning) en de schade die de persoon heeft geleden. Het

le prévoit. Toutes ces mesures sont destinées à encadrer strictement la dérogation au droit consacré à l'article 18.

3.1.21. *Remise en liberté (article 21)*

L'article 21 vise à encadrer la remise en liberté de personnes en détention afin de permettre la vérification du fait que ces personnes ont bien été libérées. Cette disposition vise à éviter les disparitions forcées qui précèdent ou font suite à une prétendue remise en liberté.

3.1.22. *Prévention (article 22)*

Cet article impose aux États parties d'adopter une série de mesures visant à prévenir et sanctionner des comportements qui mettent à mal les droits garantis par la Convention.

3.1.23. *Formation (article 23)*

Le premier paragraphe de cet article précise que les États parties doivent veiller à ce qu'une formation adéquate soit dispensée aux personnes pouvant intervenir dans la garde ou le traitement de personnes privées de liberté.

Le deuxième paragraphe prévoit que soient interdits les ordres ou instructions prescrivant, autorisant ou encourageant une disparition forcée. Il est également demandé aux États parties de veiller à ce qu'une personne qui refuserait d'exécuter un ordre illégal ne puisse pas être sanctionnée.

Des mesures doivent être prises pour que les personnes — visées par la formation décrite au premier paragraphe — qui ont des raisons de croire qu'une disparition forcée s'est produite ou est projetée puissent signaler à leurs supérieurs.

3.1.24. *Victimes (article 24)*

Le premier paragraphe contient une définition relativement large du terme «victimes». Ces dernières visent non seulement la personne disparue mais aussi «toute personne physique ayant subi un préjudice direct du fait de la disparition forcée». La notion de préjudice direct signifie qu'il doit exister un lien de causalité direct entre le fait générateur (la disparition forcée) et le dommage causé à la personne. Le préjudice visé peut être moral ou d'ordre financier ou

bedoelde nadeel kan van morele, financiële of lichamelijke aard zijn (bijvoorbeeld represailles door vertegenwoordigers van de staat tegen personen die de gedwongen verdwijning aan het licht hebben gebracht).

Het tweede lid van dat artikel behandelt het recht op de waarheid omtrent de omstandigheden van de gedwongen verdwijning, alsmede de voortgang en resultaten van het onderzoek en het lot van de verdwenen persoon. Dat is een van de belangrijkste vernieuwingen van het verdrag. Het is het eerste verdragsinstrument inzake mensenrechten dat de slachtoffers het recht toekent de waarheid te kennen.

Krachtens het derde lid moet elke staat die partij is alle passende maatregelen nemen om verdwenen personen op te sporen, te lokaliseren en in vrijheid te stellen, of, indien zij overleden zijn, hun stoffelijk overschot op te sporen, respectvol te behandelen en terug te brengen.

De leden 4 en 5 gaan over het recht op schade-loosstelling voor de slachtoffers. De staat moet waarborgen dat de slachtoffers van gedwongen verdwijning het recht hebben schade-loosstelling te vorderen. Die schade-loosstelling betreft zowel materiële als immateriële schade. De enige vorm van verplichte schade-loosstelling is een onmiddellijke, billijke en adequate schadevergoeding. Andere vormen van schade-loosstelling worden bij wijze van voorbeeld opgesomd, zoals restitutie, rehabilitatie, genoegdoening en waarborgen dat gedwongen verdwijning niet opnieuw zal voorkomen.

Het zesde lid heeft betrekking op de rechtspositie van verdwenen personen en van hun gezinsleden. De verdwijning staat immers in beginsel eraan in de weg dat de nodige handelingen — op het vlak van erfenis en op andere vlakken — kunnen worden verricht die normaal gezien voortvloeien uit het overlijden van de persoon. De gekozen formule is soepel en laat de staten een grote manoeuvreerruimte. De staten die partij zijn nemen «passende maatregelen» op het gebied van onder meer sociale zorg, financiële aangelegenheden, familierecht en eigendoms-rechten.

In het laatste lid van artikel 26 wordt het recht ingevoerd om verenigingen en organisaties op te zetten die tot doel hebben om de slachtoffers van gedwongen verdwijningen bij te staan en vrijelijk deel te nemen aan die verenigingen. Er worden dus twee verschillende rechten beoogd: het recht tot het opzetten van en dat tot het deelnemen aan die organisaties.

3.1.25. Maatregelen ter bescherming van kinderen (artikel 25)

Het drama van verdwenen kinderen of kinderen van verdwenen personen omvat twee fenomenen: dat van

encore d'ordre physique (par exemple, represailles exercées par des agents de l'État contre des personnes ayant dénoncé la disparition forcée).

Le droit à la vérité sur les circonstances de la disparition forcée, le déroulement de l'enquête et les résultats ainsi que le sort de la personne disparue est consacré par le deuxième paragraphe de cet article. Il s'agit là d'une innovation majeure de la Convention. C'est le premier instrument conventionnel en matière de droits de l'homme à reconnaître le droit à la vérité ou encore le droit de savoir aux victimes.

Le paragraphe 3 impose aux États partie de prendre toutes les mesures appropriées pour la recherche, la localisation et la libération des personnes disparues et, en cas de décès, pour la localisation, le respect et la restitution de leurs restes.

Les paragraphes 4 et 5 traitent du droit à réparation pour les victimes. L'État doit garantir à la victime d'une disparition forcée le droit d'obtenir réparation. Cette dernière vise tant les dommages moraux que matériels. La seule forme de réparation obligatoire est l'indemnisation, qui doit être rapide, équitable et adéquate. D'autres formes de réparation sont énoncées de façon exemplative, telles que la restitution, la réadaptation, la satisfaction et les garanties de non-répétition.

Le sixième paragraphe concerne la situation légale des personnes disparues et de leurs proches. En effet, la disparition empêche en principe de tirer toutes les conséquences -successorales et autres — qui découlent normalement du décès de la personne. De gekozen formule is soepel en laat de staten een grote manoeuvreerruimte. Les États parties prennent «des dispositions appropriées» notamment dans des domaines tels que la protection sociale, les questions financières, le droit de la famille et les droits de propriété.

Le dernier paragraphe de l'article 26 instaure le droit de former des associations et organisations ayant pour objet d'aider les victimes et de participer librement à ces associations. Deux droits distincts sont donc visés: celui de former et celui de participer à ces organisations.

3.1.25. Mesures de protection des enfants (article 25)

Le drame des enfants disparus ou des enfants de disparus recouvre deux phénomènes: celui de la

de gedwongen verdwijning van minderjarigen en dat van het wederrechtelijk weghalen van kinderen van verdwenen personen. In dat laatste geval kan het kind samen met één of beide ouders het slachtoffer zijn van ontvoering of geboren zijn in gevangenschap. Het wederrechtelijk weghalen, dat naast de ontvoering van het kind bij zijn ouders ook de vervalsing van de identiteit van het kind beoogt, kan gebeuren door de dader van de verdwijning of door een derde, met medeplichtigheid van de dader.

Indien een minderjarige het slachtoffer is van gedwongen verdwijning, is de situatie gelijk te stellen met de gedwongen verdwijning van een volwassene en dat wordt dan ook geregeld in de bepalingen van het verdrag, met als verschil dat ten aanzien van de dader een verzwarende omstandigheid kan worden ingeroepen bij de beslissing over de opgelegde straf.

De tweede situatie vereiste echter het nemen van bijzondere beschermingsmaatregelen zoals bedoeld in artikel 25 van het verdrag.

Vier verplichtingen worden opgesomd :

— de eerste heeft betrekking op de verplichting om het wederrechtelijk weghalen van kinderen en de bijbehorende handelingen te voorkomen en strafbaar te stellen (eerste lid);

— de tweede heeft betrekking op de verplichting inzake het zoeken naar en identificeren van de kinderen en om hen terug te brengen naar hun oorspronkelijke familie (tweede lid);

— de derde bevat een verplichting tot wederzijdse bijstand tussen de staten die partij zijn bij het zoeken naar, identificeren en bepalen van de verblijfplaats van de kinderen en bij de terugbrenging indien zij werden overgebracht naar een andere staat (derde lid);

— de laatste verplichting heeft betrekking op de invoering van een systeem om de adoptie die voortvloeit uit een gedwongen verdwijning te herzien of ongedaan te maken (vierde lid).

In het laatste lid van dit artikel 25 wordt onderstreept dat het hoger belang van het kind voorop moet staan en dat rekening moet worden gehouden met de mening van het kind indien het kind in staat is zijn of haar eigen mening te vormen.

Het nationale recht moet in overeenstemming worden gebracht, teneinde te voldoen aan de in artikel 25 van het verdrag vermelde verplichtingen.

In het Strafwetboek moet een nieuw strafbaar feit worden ingevoerd dat het wederrechtelijk weghalen van kinderen bestraft.

disparition forcée visant des mineurs et celui de la soustraction d'enfants de personnes disparues. Dans ce dernier cas, l'enfant peut avoir été enlevé avec un ou ses deux parents ou être né pendant la captivité. La soustraction, qui outre l'enlèvement de l'enfant à son ses parents vise le fait de falsifier sa filiation, peut être le fait de l'auteur de la disparition ou encore d'une tierce personne, avec la complicité de l'auteur.

Lorsqu'un mineur est victime de disparition forcée, la situation est assimilable à la disparition forcée d'un adulte et est donc régie par les dispositions de la Convention, à la différence qu'une circonstance aggravante peut-être prévue à l'encontre de l'auteur lors de la décision sur la peine encourue.

La deuxième situation par contre nécessitait l'adoption de mesures de protection particulières visées par l'article 25 de la Convention.

Quatre obligations sont énoncées :

— la première a trait à l'obligation de prévenir et sanctionner pénalement la soustraction d'enfants ainsi que les actes connexes à celle-ci (alinéa 1er);

— la seconde concerne l'obligation de rechercher et d'identifier les enfants et les rendre à leur famille d'origine (alinéa 2);

— la troisième contient une obligation d'entraide entre les États parties pour la recherche, l'identification et la détermination du lieu où se trouvent les enfants, ainsi que leur retour lorsqu'ils ont été transférés vers un autre État (alinéa 3);

— la dernière obligation concerne l'instauration d'un système de révision ou d'annulation d'adoption trouvant son origine dans une disparition forcée (alinéa 4).

Le dernier alinéa de cet article 25 souligne que l'intérêt supérieur de l'enfant doit être une considération primordiale et que, lorsque l'enfant est capable de discernement, l'on doit tenir compte de son opinion.

Le droit interne devra être mis en conformité afin de se conformer aux obligations énoncées dans l'article 25 de la Convention.

Une nouvelle infraction incriminant la soustraction d'enfant sera introduite dans le Code pénal.

Met betrekking tot het vierde lid van artikel 25 van het verdrag kan een adoptie op dit ogenblik niet nietig worden verklaard (artikel 349, § 3, van het Burgerlijk Wetboek). De erkenning door België van een in het buitenland tot stand gekomen adoptie kan echter worden geweigerd indien die adoptie, rekening houdend met het hoger belang van het kind en met de fundamentele rechten die het op grond van het internationaal recht toekomen, kennelijk strijdig is met de openbare orde (artikel 364, § 1, van het Burgerlijk Wetboek).

3.2. Monitoringorgaan (artikelen 26 tot 36)

De bepalingen met betrekking tot het monitoring-mechanisme zijn vervat in het tweede deel van het verdrag (artikelen 26 tot 36).

Er wordt een nieuw Comité voor gedwongen verdwijningen opgericht. Dat comité moet de daadwerkelijke verwezenlijking van de bepalingen van het verdrag en het volle genot van de opgesomde rechten waarborgen. Dat orgaan is belast met heel uiteenlopende opdrachten zoals verslaggeving, plaatsbezoeken, ontvangst van individuele klachten, ...

In artikel 26 is bepaald dat het comité bestaat uit tien deskundigen, die gekozen worden volgens een billijke geografische spreiding en met een evenwichtige vertegenwoordiging van de seksen. Zij worden gekozen door en uit de staten die partij zijn voor een termijn van vier jaar die eenmaal kan worden verlengd. In het vijfde lid van dit artikel is voorzien in regels voor het geval dat een lid van het comité overlijdt of terugtreedt.

Het comité stelt zijn eigen reglement van orde vast.

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties zorgt voor het personeel en de materiële middelen die het comité nodig heeft voor de uitvoering van zijn taken.

De leden van het comité hebben recht op de faciliteiten, voorrechten en immuniteiten van deskundigen die een missie uitvoeren voor de Verenigde Naties.

De staten moeten samenwerken met en bijstand verlenen aan het comité, voor zover zij de bevoegdheden van het comité hebben aanvaard.

Artikel 27 is het resultaat van een compromis tijdens de onderhandelingen tussen de voorstanders van een nieuw autonoom comité en de personen die willen dat de monitoring van het verdrag wordt toevertrouwd aan een reeds bestaand monitoring-mechanisme in het VN-kader van de rechten van de mens. In dat artikel is bepaald dat het functioneren van het comité zal worden geëvalueerd binnen vier tot zes jaar na de inwerkingtreding van dit verdrag. Tijdens

En ce qui concerne l'article 25, § 4, de la Convention, à l'heure actuelle, une adoption ne peut être frappée de nullité (article 349, § 3, du Code civil). Cependant, la reconnaissance par la Belgique d'une adoption établie dans un État étranger peut être refusée lorsque celle-ci est manifestement contraire à l'ordre public, compte tenu de l'intérêt supérieur de l'enfant et des droits fondamentaux qui lui sont reconnus en vertu du droit international (article 364, § 1er, du Code civil).

3.2. Organe de suivi (articles 26 à 36)

Les dispositions relatives au mécanisme de suivi sont contenues dans la deuxième partie de la Convention (articles 26 à 36).

Un nouveau Comité des disparitions forcées est créé. Il doit garantir la réalisation effective des dispositions de la Convention et la pleine jouissance des droits énoncés. Cet organe est chargé de missions très diverses telles que le rapportage, les visites sur le terrain, la réception de plaintes individuelles, ...

L'article 26 prévoit que le Comité sera composé de dix experts, selon une répartition géographique équitable et un équilibre entre hommes et femmes. Ils sont élus par et parmi les États parties pour une période de quatre ans, renouvelable une fois. Des règles sont prévues à l'alinéa 5 de cet article en cas de décès ou démission d'un membre du Comité.

Le Comité doit établir son règlement d'ordre intérieur.

Le personnel et les moyens matériels nécessaires à l'exercice de ses fonctions sont mis à la disposition du Comité par le Secrétaire général des Nations unies.

Les membres du Comité bénéficient des facilités, privilèges et immunités reconnus aux experts en mission de l'ONU.

Les États doivent coopérer et assister le Comité, dans les limites des compétences qu'ils ont acceptées.

L'article 27 est le fruit d'un compromis lors des négociations entre les partisans d'un nouveau comité autonome et ceux qui souhaitaient voir le suivi de la Convention confié à un mécanisme de suivi déjà existant dans le cadre onusien des droits de l'homme. Cet article prévoit que le fonctionnement du Comité fera l'objet d'une évaluation dans les quatre à six années qui suivront l'entrée en vigueur de la Convention. Lors de cette évaluation, des éventuels amendements à la

die evaluatie kunnen eventuele wijzigingen van het verdrag worden ingediend, teneinde de monitoring van het verdrag aan een andere instantie toe te vertrouwen.

Artikel 28 voorziet in een samenwerking van het comité met alle internationale, regionale en nationale instanties die zich inzetten voor de bescherming van eenieder tegen gedwongen verdwijning.

In het tweede lid van dit artikel wordt onderstreept dat het comité zal moeten overleggen met de andere verdragsorganen die bevoegd zijn inzake de bestrijding van gedwongen verdwijningen, met het oog op het waarborgen van de consistentie van hun werkzaamheden.

De rapporteringsfunctie wordt ingesteld door artikel 29 van het verdrag. De vernieuwing ten opzichte van de andere bestaande monitoringorganen voor de rechten van de mens bestaat erin dat de staat die partij is slechts één oorspronkelijk rapport moet indienen, binnen twee jaar nadat dit verdrag voor de desbetreffende staat die partij is in werking is getreden. Daarna moet de staat enkel op verzoek van het comité een nieuw rapport indienen, hetgeen het werk van de staten die partij zijn aanzienlijk zal verlichten.

Artikel 30 heeft betrekking op het onderzoek van de individuele verzoeken om spoedacties. Indien het comité meent dat een verzoek om spoedactie gegrond is op basis van de in het tweede lid van artikel 30 opgesomde criteria, kan het de betrokken staat die partij is verzoeken inlichtingen te verschaffen over de betrokken verdwenen persoon.

Op grond van de door de betrokken staat verschaft inlichtingen kan het comité aanbevelingen doen en stelt het de persoon die het verzoek om spoedactie heeft ingediend op de hoogte van zijn aanbevelingen en van de inlichtingen die het ontvangt van de betrokken staat.

Krachtens artikel 31 wordt een mechanisme voor individuele verzoeken ingevoerd wanneer de staat die partij is op het tijdstip van de bekrachtiging of daarna heeft verklaard dat hij de bevoegdheid van het comité erkent om die individuele mededelingen in ontvangst te nemen en te bestuderen.

Een gelijkaardige bepaling is vervat in artikel 22 van het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing van 10 december 1984. Bij de neerlegging van zijn akte van bekrachtiging van dit verdrag op 25 juni 1999 heeft België een dergelijke verklaring afgelegd. Teneinde de gedwongen verdwijningen niet op een andere wijze te benaderen dan de daden van foltering zal België bij de neerlegging van zijn akte van bekrachtiging van het verdrag tegen gedwongen verdwijningen een dergelijke verklaring afleggen.

Convention pourront être déposés afin de confier à une autre instance le suivi de la Convention.

L'article 28 instaure une coopération du Comité avec l'ensemble des instances internationales, régionales et internes qui travaillent à la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées.

Le deuxième paragraphe de cet article souligne que le Comité devra consulter les autres organes conventionnels pertinents en matière de lutte contre les disparitions forcées en vue d'assurer la cohérence de leurs travaux.

La fonction de rapportage est instaurée par l'article 29 de la Convention. La nouveauté par rapport aux autres organes de suivi existants dans le domaine des droits de l'homme consiste dans le fait qu'un seul rapport initial doit être remis par l'État partie, dans les deux ans de l'entrée en vigueur de la Convention, et ensuite, ce n'est qu'à la demande du Comité que l'État devra fournir un nouveau rapport, ce qui allégera considérablement le travail des États parties.

L'article 30 concerne l'examen des requêtes individuelles urgentes. Le Comité, s'il estime la demande d'action en urgence fondée au regard des critères énoncés dans le deuxième alinéa de l'article 30, pourra demander à l'État partie concerné de lui fournir des renseignements sur la personne disparue concernée.

Sur base des informations fournies par l'État concerné, le Comité peut émettre des recommandations et informe la personne ayant soumis la demande d'action urgente de ses recommandations et des informations qui lui ont été transmises par l'État concerné.

L'article 31 instaure un mécanisme de requêtes individuelles lorsque l'État partie a déclaré, au moment de la ratification ou postérieurement, qu'il reconnaît la compétence du Comité pour recevoir et examiner ces communications individuelles.

Une disposition similaire est contenue dans l'article 22 de la Convention contre la torture et autres peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants du 10 décembre 1984. Lors du dépôt de son instrument de ratification de cette Convention, le 25 juin 1999, la Belgique a fait ce type de déclaration. Afin de ne pas réserver un sort différent aux disparitions forcées par rapport aux actes de torture, la Belgique émettra une telle déclaration lors du dépôt de son instrument de ratification de la Convention contre les disparitions forcées.

Op grond van die verklaring kan het comité de verzoekschriften bestuderen van of namens natuurlijke personen die onder zijn rechtsmacht vallen en stellen het slachtoffer te zijn van een schending van de bepalingen van het verdrag.

In het tweede lid van dit artikel worden de ontvankelijkheidsvoorwaarden voor een dergelijk verzoek verduidelijkt. De mededeling mag niet anoniem zijn. De mededeling mag geen misbruik vormen van het recht of onverenigbaar zijn met de andere bepalingen van het verdrag. Teneinde overlappingen te voorkomen mag de mededeling niet reeds onderzocht worden voor een andere internationale instantie. Alle relevante beschikbare nationale rechtsmiddelen moeten zijn uitgeput, tenzij de toepassing van de rechtsmiddelen onredelijk wordt verlengd. Er is geen termijn vastgesteld voor het indienen van een mededeling na de uitputting van de nationale rechtsmiddelen. Het comité zou later in zijn procedureregels een termijn kunnen vaststellen, zoals het Comité tegen rassendiscriminatie heeft gedaan.

Indien het comité meent dat het verzoek voldoet aan de vereisten vervat in het tweede lid van dit artikel, brengt het dat verzoek over aan de betrokken staat die partij is. Die staat levert commentaar binnen de vastgestelde termijn.

Teneinde mogelijke onherstelbare schade te voorkomen, kan het comité de betrokken staat een verzoek doen toekomen om voorlopige maatregelen te nemen. Een beslissing tot het nemen van voorlopige maatregelen heeft geen invloed op de beslissing over de ontvankelijkheid of over de grond van de zaak.

In het laatste lid van artikel 31 is bepaald dat het comité vergadert achter gesloten deuren. Het stelt de opsteller van een mededeling in kennis van de door de betrokken staat die partij is verschaftte antwoorden.

Artikel 32 heeft betrekking op de verzoeken tussen staten. Die zijn facultatief en hebben enkel betrekking op de staten die bij de neerlegging van hun akte van bekrachtiging of later hebben verklaard dat zij de bevoegdheid van het comité erkennen.

Een gelijkaardige bepaling is vervat in artikel 21 van het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontrendende behandeling of bestraffing van 10 december 1984. Bij de neerlegging van zijn akte van bekrachtiging van dit verdrag op 25 juni 1999 heeft België een dergelijke verklaring afgelegd. Teneinde de gedwongen verdwijningen niet op een andere wijze te benaderen dan de daden van foltering zal België bij de neerlegging van zijn akte van bekrachtiging van het verdrag tegen gedwongen verdwijningen een dergelijke verklaring afleggen.

Cette déclaration permettra au Comité d'examiner les requêtes présentées par des personnes ou pour le compte de personnes relevant de sa juridiction qui se plaignent d'être victimes d'une violation des dispositions de la Convention.

Le deuxième alinéa de cet article précise les conditions de recevabilité d'une telle requête. La communication ne peut pas être anonyme. Elle ne peut constituer un abus de droit ou être incompatible avec les autres dispositions de la Convention. Afin d'éviter tout double emploi, elle ne peut pas être en cours d'examen devant une autre instance internationale. Tous les recours internes efficaces disponibles doivent avoir été épuisés, à moins que ces procédures excèdent des délais raisonnables. Aucun délai n'est prévu pour l'introduction d'une communication après l'épuisement des voies de recours internes. Le Comité pourrait fixer un délai ultérieurement dans ses règles de procédure, à l'instar du Comité pour l'élimination de la discrimination raciale.

Lorsque le Comité estime que la requête répond aux conditions énoncées au deuxième alinéa, il porte celle-ci à l'attention de l'État partie qui soumet, dans le délai fixé, ses observations.

Afin d'éviter qu'un dommage irréparable ne soit causé, le Comité peut soumettre à l'État concerné une demande tendant à ce qu'il prenne des mesures conservatoires. Une décision concernant des mesures conservatoires n'a pas d'influence sur la décision relative à la recevabilité ou à celle sur le fond de l'affaire.

Il est prévu par le dernier alinéa de l'article 31 que le Comité tient ses séances à huis clos. Il informe l'auteur de la communication des réponses données par l'État concerné.

L'article 32 concerne les requêtes interétatiques. Celles-ci sont facultatives et ne concernent que les États ayant déclaré, lors du dépôt de son instrument de ratification ou ultérieurement, qu'ils reconnaissent la compétence du Comité.

Une disposition similaire est contenue dans l'article 21 de la Convention contre la torture et autres peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants du 10 décembre 1984. Lors du dépôt de son instrument de ratification de cette Convention, le 25 juin 1999, la Belgique a fait ce type de déclaration. Afin de ne pas réserver un sort différent aux disparitions forcées par rapport aux actes de torture, la Belgique émettra une telle déclaration lors du dépôt de son instrument de ratification de la Convention contre les disparitions forcées.

Artikel 33 heeft betrekking op de bezoeken in situ. Indien het comité betrouwbare inlichtingen ontvangt die erop wijzen dat een staat de bepalingen van het verdrag ernstig schendt, kan een bezoek worden gebracht, op voorwaarde dat de betrokken staat daarmee instemt. Dit blijkt duidelijk uit het vierde lid van dit artikel waarin het volgende is bepaald: «Indien de staat die partij is instemt met het bezoek, stellen het Comité en de betrokken staat die partij is tezamen de modaliteiten van het bezoek vast en de staat die partij is voorziet het Comité van alle faciliteiten die nodig zijn voor een succesvolle afronding van het bezoek.» De staat kan het comité verzoeken, zijn bezoek uit te stellen of af te gelasten. Na zijn bezoek doet het comité de betrokken staat die partij is zijn opmerkingen toekomen.

Artikel 34 is het resultaat van een compromis tussen de staten die in het verdrag een verplichting willen opnemen tot strafbaarstelling van de gedwongen verdwijningen die een misdrijf tegen de menselijkheid opleveren en de staten die enkel in de preambule van het verdrag een verwijzing wilden naar de gedwongen verdwijningen die een misdrijf tegen de menselijkheid opleveren.

Het compromis in de normatieve bepalingen is terug te vinden in artikel 5 van het verdrag dat een verklarend karakter heeft aangezien het bevestigt dat de gedwongen verdwijningen in bepaalde omstandigheden kunnen worden omschreven als misdrijf tegen de menselijkheid. Artikel 34 is daarvan een logisch gevolg: er wordt enkel een doorverwijsmechanisme ingevoerd.

Indien het comité inlichtingen ontvangt die aanwijzingen bevatten dat gedwongen verdwijningen wijdverbreid en op systematische wijze plaatsvinden op het grondgebied van een staat die partij is, kan het de aangelegenheid onder de aandacht van de algemene Vergadering van de Verenigde Naties brengen. Vooral het de aangelegenheid doorverwijst, moet het comité de betrokken staat die partij is verzoeken om alle relevante informatie over de situatie.

Artikel 35 bevat een klassieke bepaling *ratione temporis*: enkel de gedwongen verdwijningen die zijn aangevangen na de inwerkingtreding van het verdrag vallen onder de bevoegdheid van het comité. Indien een staat partij wordt bij het verdrag na de inwerkingtreding ervan, hebben de verplichtingen van die staat jegens het comité uitsluitend betrekking op gedwongen verdwijningen die zijn aangevangen na de inwerkingtreding van het verdrag voor de betrokken staat.

In artikel 36 is bepaald dat het comité bij de staten die partij zijn en bij de algemene Vergadering van de Verenigde Naties een jaarverslag inzake zijn activiteiten moet indienen. Indien een deel van het verslag betrekking heeft op een staat die partij is, moet die

L'article 33 concerne les visites in situ. Lorsque le Comité reçoit des informations crédibles sur le fait qu'un État porte gravement atteinte aux droits conférés par la Convention, une visite peut être effectuée, à condition que l'État concerné y consente. Ceci ressort clairement du paragraphe 4 de cet article qui stipule «Si l'État partie donne son accord à la visite, le Comité et l'État partie concerné coopèrent pour définir les modalités de la visite, et l'État partie fournit au Comité toutes les facilités nécessaires à l'accomplissement de cette visite». L'État peut demander au Comité de différer ou d'annuler sa visite. À la suite de la visite, le Comité communique à l'État partie ses observations.

L'article 34 est le résultat d'un compromis entre les États désireux d'inclure dans la Convention une obligation d'incrimination de la disparition forcée constitutive de crime contre l'humanité et ceux, qui ne voulaient de référence à la disparition forcée constitutive de crimes contre l'humanité que dans le préambule de la Convention.

Le compromis dans les dispositions normatives se trouve à l'article 5 de la Convention qui a un caractère déclaratoire confirmant que les disparitions forcées, dans certaines circonstances, sont qualifiables de crime contre l'humanité. L'article 34 en est une suite logique: seul un mécanisme de renvoi est institué.

Si le Comité reçoit des informations indiquant que la disparition forcée est pratiquée de manière généralisée ou systématique sur le territoire d'un État partie, il peut renvoyer la question à l'Assemblée générale des Nations unies. Avant d'opérer ce renvoi, il est requis que le Comité recherche auprès de l'État partie concerné toute information pertinente sur la situation.

L'article 35 contient une disposition classique *ratione temporis*: seules les disparitions forcées ayant débuté postérieurement à la date d'entrée en vigueur de la Convention relèvent de la compétence du Comité. Lorsqu'un État devient partie à la Convention après son entrée en vigueur, ses obligations envers le Comité ne concernent que les disparitions forcées ayant débuté postérieurement à cette entrée en vigueur.

L'article 36 prévoit que le Comité présente un rapport annuel de ses activités aux États parties et à l'Assemblée générale des Nations unies. Lorsqu'une partie du rapport concerne un État partie, celui-ci doit être prévenu à l'avance afin de pouvoir demander la

staat daarvan op voorhand in kennis worden gesteld zodat die staat kan verzoeken om publicatie van zijn commentaar in het verslag.

3.3. Slotbepalingen (artikelen 37 tot 45)

De slotbepalingen van dit verdrag zijn klassiek en houden geen wijziging van het Belgische recht in.

In artikel 37 is bepaald dat het verdrag onverlet laat nationale en internationale wetgevingen die meer bijdragen aan de bescherming van eenieder tegen gedwongen verdwijning.

Artikel 38 heeft betrekking op de ondertekening, de bekrachtiging en de toetreding door de lidstaten van de Verenigde Naties.

In artikel 39 is voorzien in de inwerkingtreding dertig dagen na de datum van neerlegging van de twintigste akte waarin een lidstaat van de Verenigde Naties zijn instemming tot uitdrukking brengt om door het verdrag gebonden te worden. Staten die partij worden na de inwerkingtreding van het verdrag zijn gebonden vanaf de dertigste dag die volgt op het neerleggen van hun akte van bekrachtiging.

De regels inzake de kennisgeving van de handtekeningen, bekrachtigingen en toetredingen worden behandeld in artikel 40.

In artikel 41 wordt verduidelijkt dat het verdrag van toepassing is op alle delen van federale staten.

De procedure voor de beslechting van geschillen inzake de uitlegging of toepassing van het verdrag wordt behandeld in artikel 42.

In artikel 43 is voorzien in een vrijwaringsclausule van het internationaal humanitair recht, dat bepaalt dat het verdrag onverlet laat de bepalingen van dat recht.

Artikel 44 bevat een aantal regels met betrekking tot wijzigingen van het verdrag.

Artikel 45 regelt de neerlegging van het verdrag bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties in de authentieke talen.

*
* *

publication dans le rapport de ses propres commentaires.

3.3. Clauses finales (articles 37 à 45)

Les clauses finales contenues dans cette Convention sont classiques et n'impliquent pas de modification du droit belge.

L'article 37 dispose que la Convention ne porte pas atteinte aux législations nationales ou internationales plus favorables à la protection des personnes contre les disparitions forcées.

L'article 38 concerne la signature, la ratification et l'adhésion des États membres des Nations unies.

L'article 39 prévoit l'entrée en vigueur le trentième jour après la date du dépôt du vingtième instrument exprimant le consentement d'un État membre des Nations unies à être liés par la Convention. Pour les États qui deviennent parties postérieurement à l'entrée en vigueur de la Convention, cette dernière les liera à compter du trentième jour suivant le dépôt de leur instrument de ratification.

Les règles relatives aux notifications des signatures, ratifications et adhésions sont régies par l'article 40.

L'article 41 précise que la Convention s'applique à toutes les unités constitutives des États fédéraux.

La procédure de règlement des différends sur l'interprétation ou l'application de la Convention est régie par l'article 42.

L'article 43 prévoit une clause de sauvegarde du droit international humanitaire, qui précise que la Convention est sans préjudice des dispositions dudit droit.

L'article 44 contient des règles relatives aux amendements à la Convention.

Le dépôt de la Convention auprès du Secrétaire générale de l'ONU dans les langues faisant foi est régi par l'article 45.

*
* *

Dit zijn, dames en heren, de beschouwingen bij dit ontwerp van wet.

De minister van Buitenlandse Zaken,

Yves LETERME.

De minister van Justitie,

Stefaan DE CLERCK.

Telles sont, Mesdames, Messieurs, les considérations qu'appelle le présent projet de loi.

Le ministre des Affaires étrangères,

Yves LETERME.

Le ministre de la Justice,

Stefaan DE CLERCK.

WETSONTWERP

ALBERT II,

Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,
ONZE GROET.

Op de voordracht van Onze minister van Buitenlandse Zaken en van Onze minister van Justitie,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze minister van Buitenlandse Zaken en Onze minister van Justitie zijn ermee belast het ontwerp van wet, waarvan de tekst hierna volgt, in Onze naam aan de Wetgevende Kamers voor te leggen en bij de Senaat in te dienen :

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Art. 2

Het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, aangenomen te New York op 20 december 2006, zal volkomen gevolg hebben.

Gegeven te Brussel, 10 november 2009.

ALBERT

Van Koningswege :

De minister van Buitenlandse Zaken,

Yves LETERME.

De minister van Justitie,

Stefaan DE CLERCK.

PROJET DE LOI

ALBERT II,

Roi des Belges,

À tous, présents et à venir,
SALUT.

Sur la proposition de Notre ministre des Affaires étrangères et de Notre ministre de la Justice,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Notre ministre des Affaires étrangères et Notre ministre de la Justice sont chargés de présenter, en Notre nom, aux Chambres législatives et de déposer au Sénat le projet de loi dont la teneur suit :

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

Art. 2

La Convention internationale pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées, adoptée à New York le 20 décembre 2006, sortira son plein et entier effet.

Donné à Bruxelles, le 10 novembre 2009.

ALBERT

Par le Roi :

Le ministre des Affaires étrangères,

Yves LETERME.

Le ministre de la Justice,

Stefaan DE CLERCK.

VERTALING INTERNATIONAAL VERDRAG

inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning.

PREAMBULE

De staten die partij zijn bij dit verdrag,

Overwegend de plicht van staten uit hoofde van het Handvest van de Verenigde Naties het universele respect voor, en de eerbiediging van, de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te bevorderen,

Gelet op de Universele verklaring van de rechten van de mens,

In herinnering roepend het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en de overige relevante internationale instrumenten op het gebied van mensenrechten, humanitair recht en het internationaal strafrecht,

Voorts in herinnering roepend de Verklaring inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, op 18 december 1992 aangenomen door de algemene Vergadering van de Verenigde Naties bij resolutie 47/133,

Doordrongen van het buitengewoon ernstige karakter van gedwongen verdwijning, wat een misdrijf vormt en, onder bepaalde omstandigheden omschreven in het internationale recht, een misdrijf tegen de menselijkheid vormt,

Vastbesloten gedwongen verdwijningen te voorkomen en strafeloosheid in het geval van gedwongen verdwijningen te bestrijden,

Overwegend het recht van alle personen niet te worden blootgesteld aan gedwongen verdwijningen en het recht van slachtoffers op gerechtigheid en schadeloosstelling,

Het recht van elk slachtoffer bevestigend op het kennen van de waarheid omtrent de omstandigheden van een gedwongen verdwijning en het lot van de verdwenen persoon en het recht op de vrijheid hiertoe inlichtingen in te winnen, te ontvangen en te verstrekken,

Zijn de volgende artikelen overeengekomen :

DEEL I

Artikel 1

1. Niemand wordt blootgesteld aan gedwongen verdwijning.
2. Geen enkele uitzonderlijke omstandigheid, hetzij oorlog of de dreiging van oorlog, binnenlandse politieke instabiliteit of elke andere algemene noodtoestand mag worden gebruikt ter rechtvaardiging van gedwongen verdwijningen.

Artikel 2

Voor de toepassing van dit verdrag wordt als «gedwongen verdwijning» aangemerkt de arrestatie, gevangenhouding, ontvoering of elke andere vorm van vrijheidsontnemning door vertegenwoordigers van de Staat of door personen of groepen personen die optreden met de machtiging of steun van of bewilliging door de Staat, gevolgd door een weigering een dergelijke vrijheidsontnemning te erkennen of door verhulling van het feit zelf of van de verblijfplaats van de verdwenen persoon, waardoor deze buiten de bescherming van de wet geplaatst wordt.

CONVENTION INTERNATIONALE

pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées.

PRÉAMBULE

Les États parties à la présente Convention,

Considérant que la Charte des Nations unies impose aux États l'obligation de promouvoir le respect universel et effectif des droits de l'homme et des libertés fondamentales,

S'appuyant sur la Déclaration universelle des droits de l'homme,

Rappelant le Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels, le Pacte international relatif aux droits civils et politiques et les autres instruments internationaux pertinents dans les domaines des droits de l'homme, du droit humanitaire et du droit pénal international,

Rappelant également la Déclaration sur la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées, adoptée par l'Assemblée générale des Nations unies dans sa résolution 47/133 du 18 décembre 1992,

Conscients de l'extrême gravité de la disparition forcée, qui constitue un crime et, dans certaines circonstances définies par le droit international, un crime contre l'humanité,

Déterminés à prévenir les disparitions forcées et à lutter contre l'impunité du crime de disparition forcée,

Ayant présents à l'esprit le droit de toute personne de ne pas être soumise à une disparition forcée et le droit des victimes à la justice et à réparation,

Affirmant le droit de toute victime de savoir la vérité sur les circonstances d'une disparition forcée et de connaître le sort de la personne disparue, ainsi que le droit à la liberté de recueillir, de recevoir et de diffuser des informations à cette fin,

Sont convenus des articles suivants :

PREMIÈRE PARTIE

Article premier

1. Nul ne sera soumis à une disparition forcée.
2. Aucune circonstance exceptionnelle, quelle qu'elle soit, qu'il s'agisse de l'état de guerre ou de menace de guerre, d'instabilité politique intérieure ou de tout autre état d'exception, ne peut être invoquée pour justifier la disparition forcée.

Article 2

Aux fins de la présente Convention, on entend par «disparition forcée» l'arrestation, la détention, l'enlèvement ou toute autre forme de privation de liberté par des agents de l'État ou par des personnes ou des groupes de personnes qui agissent avec l'autorisation, l'appui ou l'acquiescement de l'État, suivi du déni de la reconnaissance de la privation de liberté ou de la dissimulation du sort réservé à la personne disparue ou du lieu où elle se trouve, la soustrayant à la protection de la loi.

Artikel 3

Elke staat die partij is neemt passende maatregelen om de in artikel 2 omschreven handelingen van personen of groepen personen die optreden zonder de machtiging of steun van of bewilliging door de staat te onderzoeken en de verantwoordelijken voor het gerecht te brengen.

Artikel 4

Elke staat die partij is neemt de nodige maatregelen om te waarborgen dat gedwongen verdwijning een strafbaar feit vormt krachtens zijn strafrecht.

Artikel 5

De wijdverbreide of systematische praktijk van gedwongen verdwijning vormt een misdrijf tegen de menselijkheid zoals omschreven in het toepasselijke internationale recht en dienen bestraft te worden zoals voorzien in het toepasselijke internationale recht.

Artikel 6

1. Elke staat die partij is neemt de noodzakelijke maatregelen om ten minste strafrechtelijk aansprakelijk te stellen :

a) Iedere persoon die een gedwongen verdwijning pleegt, daartoe opdracht geeft of deze uitlokt, poogt deze te plegen, eraan medeplichtig is of er op andere wijze bij betrokken is;

b) Een hogergeplaatste die :

i) Ervan op de hoogte was of bewust aanwijzingen negeerde die er duidelijk op wezen dat ondergeschikten onder zijn of haar feitelijke bevoegdheid en toezicht het misdrijf van gedwongen verdwijning pleegden of voornemens waren te plegen;

ii) Feitelijk de verantwoordelijkheid droeg voor en het toezicht uitoefende op handelingen die verband hielden met het misdrijf van gedwongen verdwijning; en

iii) Naliet alle noodzakelijke en redelijke maatregelen binnen zijn of haar bevoegdheid te nemen om het plegen van een gedwongen verdwijning te voorkomen of te beletten of de zaak voor onderzoek en vervolging aan te geven bij de bevoegde autoriteiten;

c) Onderdeel b van dit lid laat onverlet strengere normen die gelden uit hoofde van het toepasselijke internationale recht ten aanzien van de verantwoordelijkheid van militaire gezaghebbers of personen die feitelijk als zodanig optreden.

2. Geen enkel bevel of geen enkele instructie van het openbaar gezag, hetzij burgerlijk, hetzij militair of anderszins, mag worden aangevoerd ter rechtvaardiging van het misdrijf van gedwongen verdwijning.

Artikel 7

1. Elke Staat die partij is stelt passende straffen op voor het misdrijf van gedwongen verdwijning die rekening houden met de buitengewone ernst van dit misdrijf.

2. Elke staat die partij is :

Article 3

Tout État partie prend les mesures appropriées pour enquêter sur les agissements définis à l'article 2, qui sont l'œuvre de personnes ou de groupes de personnes agissant sans l'autorisation, l'appui ou l'acquiescement de l'État, et pour traduire les responsables en justice.

Article 4

Tout État partie prend les mesures nécessaires pour que la disparition forcée constitue une infraction au regard de son droit pénal.

Article 5

La pratique généralisée ou systématique de la disparition forcée constitue un crime contre l'humanité, tel qu'il est défini dans le droit international applicable, et entraîne les conséquences prévues par ce droit.

Article 6

1. Tout État partie prend les mesures nécessaires pour tenir pénalement responsable au moins :

a) Toute personne qui commet une disparition forcée, l'ordonne ou la commandite, tente de la commettre, en est complice ou y participe;

b) Le supérieur qui :

i) Savait que des subordonnés placés sous son autorité et son contrôle effectifs commettaient ou allaient commettre un crime de disparition forcée, ou a délibérément négligé de tenir compte d'informations qui l'indiquaient clairement;

ii) Exerçait sa responsabilité et son contrôle effectifs sur les activités auxquelles le crime de disparition forcée était lié; et

iii) N'a pas pris toutes les mesures nécessaires et raisonnables qui étaient en son pouvoir pour empêcher ou réprimer la commission d'une disparition forcée ou pour en référer aux autorités compétentes aux fins d'enquête et de poursuites;

c) L'alinéa b ci-dessus est sans préjudice des normes pertinentes plus élevées de responsabilité applicables en droit international à un chef militaire ou à une personne faisant effectivement fonction de chef militaire.

2. Aucun ordre ou instruction émanant d'une autorité publique, civile, militaire ou autre, ne peut être invoqué pour justifier un crime de disparition forcée.

Article 7

1. Tout État partie rend le crime de disparition forcée passible de peines appropriées qui prennent en compte son extrême gravité.

2. Tout État partie peut prévoir :

a) Kan verzachtende omstandigheden vaststellen, in het bijzonder voor personen die betrokken waren bij het plegen van een gedwongen verdwijning, wanneer zij daadwerkelijk helpen een verdwenen persoon levend terug te vinden of het mogelijk maken gevallen van gedwongen verdwijning op te helderen of de daders van een gedwongen verdwijning te identificeren;

b) Kan onverminderd andere strafrechtelijke procedures verzwarende omstandigheden vaststellen, waaronder in het bijzonder het overlijden van de verdwenen persoon of de gedwongen verdwijning van zwangere vrouwen, minderjarigen, personen met een handicap of andere bijzonder kwetsbare personen.

Artikel 8

Onverminderd artikel 5,

1. Neemt een staat die partij is die ter zake van gedwongen verdwijningen verjaringstermijnen toepast de noodzakelijke maatregelen om te waarborgen dat de verjaringstermijnen bij strafrechtelijke procedures:

a) Van lange duur zijn en in verhouding staan tot de buitengewone ernst van dit misdrijf;

b) Ingaan op het tijdstip waarop het misdrijf van gedwongen verdwijning beëindigd wordt, waarbij rekening wordt gehouden met het ononderbroken karakter ervan.

2. Waarborgt elke staat die partij is het recht van slachtoffers van gedwongen verdwijning op een doeltreffend rechtsmiddel gedurende de verjaringstermijn.

Artikel 9

1. Elke staat die partij is neemt de noodzakelijke maatregelen om zijn bevoegdheid tot het uitoefenen van rechtsmacht te vestigen inzake het misdrijf van gedwongen verdwijning:

a) Indien het misdrijf is gepleegd op een grondgebied onder zijn rechtsmacht of aan boord van een in die staat geregistreerd schip of luchtvaartuig;

b) Indien de vermoedelijke pleger één van zijn onderdanen is;

c) Indien de verdwenen persoon één van zijn onderdanen is en de staat die partij is het vestigen van zijn rechtsmacht opportuun acht.

2. Elke staat die partij is neemt tevens de noodzakelijke maatregelen om zijn bevoegdheid tot het uitoefenen van rechtsmacht te vestigen inzake het misdrijf van gedwongen verdwijning indien de vermoedelijke pleger zich op een grondgebied onder zijn rechtsmacht bevindt, tenzij de staat hem of haar in overeenstemming met zijn internationale verplichtingen uitlevert of overlevert aan een andere staat of overlevert aan een internationaal straftribunaal waarvan hij de rechtsmacht heeft erkend.

3. Dit verdrag sluit geen aanvullende rechtsmacht in strafzaken uit die wordt uitgeoefend in overeenstemming met het nationale recht.

Artikel 10

1. Na zich er door bestudering van de hem ter beschikking staande inlichtingen van te hebben vergewist dat de omstandigheden zulks vereisen, neemt de staat die partij is op wiens

a) Des circonstances atténuantes, notamment en faveur de ceux qui, impliqués dans la commission d'une disparition forcée, auront contribué efficacement à la récupération en vie de la personne disparue ou auront permis d'élucider des cas de disparition forcée ou d'identifier les auteurs d'une disparition forcée;

b) Sans préjudice d'autres procédures pénales, des circonstances aggravantes, notamment en cas de décès de la personne disparue, ou pour ceux qui se sont rendus coupables de la disparition forcée de femmes enceintes, de mineurs, de personnes handicapées ou d'autres personnes particulièrement vulnérables.

Article 8

Sans préjudice de l'article 5,

1. Tout État partie qui applique un régime de prescription à la disparition forcée prend les mesures nécessaires pour que le délai de prescription de l'action pénale:

a) Soit de longue durée et proportionné à l'extrême gravité de ce crime;

b) Commence à courir lorsque cesse le crime de disparition forcée, compte tenu de son caractère continu.

2. Tout État partie garantit le droit des victimes de disparition forcée à un recours effectif pendant le délai de prescription.

Article 9

1. Tout État partie prend les mesures nécessaires pour établir sa compétence aux fins de connaître d'un crime de disparition forcée:

a) Quand l'infraction a été commise sur tout territoire sous sa juridiction ou à bord d'aéronefs ou de navires immatriculés dans cet État;

b) Quand l'auteur présumé de l'infraction est l'un de ses ressortissants;

c) Quand la personne disparue est l'un de ses ressortissants et que cet État partie le juge approprié.

2. Tout État partie prend également les mesures nécessaires pour établir sa compétence aux fins de connaître d'un crime de disparition forcée quand l'auteur présumé de l'infraction se trouve sur tout territoire sous sa juridiction, sauf si ledit État l'extrade, ou le remet à un autre État conformément à ses obligations internationales ou à une juridiction pénale internationale dont il a reconnu la compétence.

3. La présente Convention n'écarte aucune compétence pénale supplémentaire exercée conformément aux lois nationales.

Article 10

1. S'il estime que les circonstances le justifient, après avoir examiné les renseignements dont il dispose, tout État partie sur le territoire duquel se trouve une personne soupçonnée d'avoir

grondgebied een persoon aanwezig is die wordt verdacht van het plegen van het misdrijf van gedwongen verdwijning, hem of haar in hechtenis of treft hij de overige wettelijke maatregelen die noodzakelijk zijn om zijn of haar aanwezigheid te waarborgen. De hechtenis en andere wettelijke maatregelen geschieden zoals voorzien in de wetgeving van die staat die partij is, maar mogen niet langer voortduren dan noodzakelijk om de aanwezigheid van de persoon bij de strafrechtelijke, overleverings- of uitleveringsprocedures te waarborgen.

2. Een staat die partij is die de in het eerste lid van dit artikel bedoelde maatregelen heeft genomen, stelt onverwijld een gerechtelijk vooronderzoek of opsporingsonderzoek in voor het vaststellen van de feiten. Hij stelt de in artikel 9, eerste lid, bedoelde staten die partij zijn in kennis van de maatregelen die hij uit hoofde van het eerste lid van dit artikel heeft genomen, waaronder de hechtenis en de omstandigheden die deze rechtvaardigen en van de bevindingen uit het gerechtelijk vooronderzoek of het opsporingsonderzoek, en vermeldt daarbij of hij voornemens is zijn rechtsmacht uit te oefenen.

3. Een persoon die uit hoofde van het eerste lid van dit artikel in hechtenis is genomen mag onverwijld contact opnemen met de dichtstbijzijnde bevoegde vertegenwoordiger van de staat waarvan hij of zij onderdaan is, of, indien hij of zij staatloos is, met de vertegenwoordiger van de staat waar hij of zij gewoonlijk verblijft.

Artikel 11

1. De staat die partij is op het grondgebied waarvan een persoon die wordt verdacht van het plegen van het misdrijf van gedwongen verdwijning wordt aangetroffen, levert deze persoon over aan zijn bevoegde autoriteiten voor strafrechtelijke vervolging, indien hij deze persoon niet uitlevert of overlevert aan een andere staat in overeenstemming met zijn internationale verplichtingen of hem of haar niet overlevert aan een internationaal straftribunaal waarvan hij de rechtsmacht heeft erkend.

2. Deze autoriteiten nemen hun beslissing op dezelfde wijze als in het geval van elk misdrijf met een ernstig karakter krachtens de wetgeving van die staat die partij is. In de gevallen bedoeld in artikel 9, tweede lid, mogen de normen voor het voor vervolging en veroordeling vereiste bewijs in geen geval minder stringent zijn dan die welke van toepassing zijn in de gevallen bedoeld in artikel 9, eerste lid.

3. Eenieder tegen wie strafrechtelijke vervolging wordt ingesteld in verband met het misdrijf van gedwongen verdwijning wordt het recht op een eerlijke behandeling in alle fasen van de procedure verzekerd. Eenieder die terechtstaat wegens het misdrijf van gedwongen verdwijning krijgt een eerlijk proces voor een bevoegd, onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld.

Artikel 12

1. Elke staat die partij is waarborgt dat eenieder die meent dat een persoon het slachtoffer is geworden van gedwongen verdwijning, het recht heeft de feiten te melden aan de bevoegde autoriteiten, die de melding onverwijld en onpartijdig bestuderen en waar nodig, onverwijld een grondig en onpartijdig onderzoek instellen. Waar nodig worden passende maatregelen genomen om te waarborgen dat degene die aangifte heeft gedaan, getuigen, familieleden van de verdwenen persoon en hun raadsman, alsmede personen die betrokken zijn bij het onderzoek beschermd worden tegen slechte behandeling of intimidatie naar aanleiding van de aangifte of het verschaffen van bewijs.

commis un crime de disparition forcée assure la détention de cette personne ou prend toutes autres mesures juridiques nécessaires pour s'assurer de sa présence. Cette détention et ces mesures doivent être conformes à la législation dudit État partie; elles ne peuvent être maintenues que pendant le délai nécessaire pour s'assurer de sa présence lors des procédures pénales, de remise ou d'extradition.

2. L'État partie qui a pris les mesures visées au paragraphe 1er du présent article procède immédiatement à une enquête préliminaire ou à des investigations en vue d'établir les faits. Il informe les États parties visés au paragraphe 1 de l'article 9 des mesures qu'il a prises en application du paragraphe 1 du présent article, notamment la détention et les circonstances qui la justifient, et des conclusions de son enquête préliminaire ou de ses investigations, en leur indiquant s'il entend exercer sa compétence.

3. Toute personne détenue en application du paragraphe 1er du présent article peut communiquer immédiatement avec le plus proche représentant qualifié de l'État dont elle a la nationalité ou, s'il s'agit d'une personne apatride, avec le représentant de l'État où elle réside habituellement.

Article 11

1. L'État partie sur le territoire sous la juridiction duquel l'auteur présumé d'un crime de disparition forcée est découvert, s'il n'extrade pas ce dernier, ou ne le remet pas à un autre État conformément à ses obligations internationales ou à une juridiction pénale internationale dont il a reconnu la compétence, soumet l'affaire à ses autorités compétentes pour l'exercice de l'action pénale.

2. Ces autorités prennent leur décision dans les mêmes conditions que pour toute infraction de droit commun de caractère grave en vertu du droit de cet État partie. Dans les cas visés au paragraphe 2 de l'article 9, les règles de preuve qui s'appliquent aux poursuites et à la condamnation ne sont en aucune façon moins rigoureuse que celles qui s'appliquent dans les cas visés au paragraphe 1 dudit article.

3. Toute personne poursuivie en relation avec un crime de disparition forcée bénéficie de la garantie d'un traitement équitable à tous les stades de la procédure. Toute personne jugée pour un crime de disparition forcée bénéficie d'un procès équitable devant une cour ou un tribunal compétent, indépendant et impartial, établi par la loi.

Article 12

1. Tout État partie assure à quiconque alléguant qu'une personne a été victime d'une disparition forcée le droit de dénoncer les faits devant les autorités compétentes, lesquelles examinent rapidement et impartialement l'allégation et, le cas échéant, procèdent sans délai à une enquête approfondie et impartiale. Des mesures appropriées sont prises, le cas échéant, pour assurer la protection du plaignant, des témoins, des proches de la personne disparue et de leurs défenseurs ainsi que de ceux qui participent à l'enquête contre tout mauvais traitement ou toute intimidation en raison de la plainte déposée ou de toute déposition faite.

2. Indien er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat een persoon het slachtoffer is geworden van gedwongen verdwijning, stellen de in het eerste lid van dit artikel bedoelde autoriteiten een onderzoek in, ook wanneer er geen formele aangifte is gedaan.

3. Elke staat die partij is waarborgt dat de in het eerste lid van dit artikel bedoelde autoriteiten :

a) Beschikken over de noodzakelijke bevoegdheden en middelen, waaronder toegang tot documentatie en andere inlichtingen die van belang zijn voor hun onderzoek, om het onderzoek daadwerkelijk uit te voeren;

b) Zo nodig met voorafgaande toestemming van een gerechtelijke autoriteit die daarover onverwijld beslist, toegang krijgen tot elke plaats van detentie of een andere plaats indien er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat de verdwenen persoon zich daar bevindt.

4. Elke staat die partij is neemt de noodzakelijke maatregelen om handelingen die de uitvoering van een onderzoek belemmeren te voorkomen en te bestraffen. De staat die partij is waarborgt in het bijzonder dat personen die verdacht worden van het plegen van het misdrijf van gedwongen verdwijning niet de gelegenheid krijgen de voortgang van een onderzoek te beïnvloeden door bedreiging of intimidatie van of represailles tegen degene die aangifte heeft gedaan, getuigen, familieleden van de verdwenen persoon of hun raadsman of tegen personen die betrokken zijn bij het onderzoek.

Artikel 13

1. Ten behoeve van uitlevering tussen staten die partij zijn wordt het misdrijf van gedwongen verdwijning niet aangemerkt als een politiek delict of als een met een politiek delict samenhangend strafbaar feit of als een strafbaar feit ingegeven door politieke motieven. Bijgevolg mag een verzoek om uitlevering wegens een dergelijk strafbaar feit niet uitsluitend op deze gronden worden afgewezen.

2. Voordat dit verdrag in werking treedt, wordt het misdrijf van gedwongen verdwijning in alle tussen de staten die partij zijn bestaande uitleveringsverdragen geacht te zijn opgenomen als een uitleveringsdelict.

3. De staten die partij zijn verplichten zich ertoe het misdrijf van gedwongen verdwijning op te nemen als een uitleveringsdelict in ieder uitleveringsverdrag dat vervolgens tussen hen zal worden gesloten.

4. Indien een staat die partij is die uitlevering afhankelijk stelt van het bestaan van een verdrag, een verzoek om uitlevering ontvangt van een andere staat die partij is waarmee hij geen uitleveringsverdrag heeft, kan hij dit verdrag beschouwen als de vereiste rechtsgrondslag voor uitlevering wegens het misdrijf van gedwongen verdwijning.

5. Staten die partij zijn die uitlevering niet afhankelijk stellen van het bestaan van een verdrag erkennen onderling het misdrijf van gedwongen verdwijning als een uitleveringsdelict.

6. Uitlevering is in alle gevallen onderworpen aan de voorwaarden voorzien in de wetgeving van de aangezochte staat die partij is of in toepasselijke uitleveringsverdragen, met inbegrip van, met name, voorwaarden met betrekking tot de straf die minimaal vereist is voor uitlevering en de gronden waarop de aangezochte staat die partij is uitlevering kan weigeren of er bepaalde voorwaarden aan kan verbinden.

7. Niets in dit verdrag mag zo worden uitgelegd dat het een verplichting tot uitlevering zou inhouden indien de aangezochte staat die partij is ernstige redenen heeft om aan te nemen dat het

2. Lorsqu'il existe des motifs raisonnables de croire qu'une personne a été victime d'une disparition forcée, les autorités visées au paragraphe 1 du présent article ouvrent une enquête, même si aucune plainte n'a été officiellement déposée.

3. Tout État partie veille à ce que les autorités visées au paragraphe 1 du présent article :

a) Disposent des pouvoirs et des ressources nécessaires pour mener l'enquête à bien, y compris l'accès à la documentation et à d'autres informations pertinentes pour leur enquête;

b) Aient accès, si nécessaire avec l'autorisation préalable d'une juridiction qui statue le plus rapidement possible, à tout lieu de détention et à tout autre lieu où il y a des motifs raisonnables de croire que la personne disparue est présente.

4. Tout État partie prend les mesures nécessaires pour prévenir et sanctionner les actes qui entravent le déroulement de l'enquête. Il s'assure notamment que les personnes soupçonnées d'avoir commis un crime de disparition forcée ne sont pas en mesure d'influer sur le cours de l'enquête par des pressions ou des actes d'intimidation ou de représailles exercés sur le plaignant, les témoins, les proches de la personne disparue et leurs défenseurs ainsi que sur ceux qui participent à l'enquête.

Article 13

1. Pour les besoins de l'extradition entre États parties, le crime de disparition forcée n'est pas considéré comme une infraction politique, une infraction connexe à une infraction politique ou une infraction inspirée par des mobiles politiques. En conséquence, une demande d'extradition fondée sur une telle infraction ne peut être refusée pour ce seul motif.

2. Le crime de disparition forcée est de plein droit compris au nombre des infractions donnant lieu à extradition dans tout traité d'extradition conclu entre des États parties avant l'entrée en vigueur de la présente Convention.

3. Les États parties s'engagent à inclure le crime de disparition forcée au nombre des infractions qui justifient l'extradition dans tout traité d'extradition à conclure par la suite entre eux.

4. Tout État partie qui assujettit l'extradition à l'existence d'un traité peut, s'il reçoit une demande d'extradition d'un autre État partie auquel il n'est pas lié par un traité, considérer la présente Convention comme la base juridique de l'extradition en ce qui concerne l'infraction de disparition forcée.

5. Les États parties qui n'assujettissent pas l'extradition à l'existence d'un traité reconnaissent le crime de disparition forcée comme susceptible d'extradition entre eux.

6. L'extradition est, dans tous les cas, subordonnée aux conditions prévues par le droit de l'État partie requis ou par les traités d'extradition applicables, y compris, notamment, aux conditions concernant la peine minimale requise pour extraditer et aux motifs pour lesquels l'État partie requis peut refuser l'extradition ou l'assujettir à certaines conditions.

7. Aucune disposition de la présente Convention ne doit être interprétée comme faisant obligation à l'État partie requis d'extrader s'il y a de sérieuses raisons de penser que la demande

verzoek om uitlevering is gedaan met de bedoeling een persoon te vervolgen of te straffen op grond van zijn geslacht, ras, godsdienst, nationaliteit, etnische afkomst, politieke overtuiging of vanwege het feit dat hij behoort tot een bepaalde sociale groep of dat inwilliging van het verzoek die persoon om een van deze redenen zou kunnen benadelen.

Artikel 14

1. De staten die partij zijn verlenen elkaar de ruimst mogelijke wederzijdse rechtshulp in verband met strafrechtelijke procedures die zijn ingesteld ter zake van het misdrijf van gedwongen verdwijning, met inbegrip van het verschaffen van alle bewijsmateriaal waarover zij beschikken en dat noodzakelijk is voor de procedures.

2. Op deze wederzijdse rechtshulp zijn de voorwaarden van toepassing voorzien in de nationale wetgeving van de aangezochte staat die partij is of in de van toepassing zijnde verdragen inzake wederzijdse rechtshulp, met inbegrip van, in het bijzonder, de voorwaarden met betrekking tot de gronden waarop de aangezochte staat die partij is kan weigeren wederzijdse rechtshulp te verlenen of er voorwaarden aan kan verbinden.

Artikel 15

De staten die partij zijn werken met elkaar samen en verlenen elkaar de ruimst mogelijke wederzijdse bijstand ten behoeve van de ondersteuning van slachtoffers van gedwongen verdwijning en bij het opsporen, lokaliseren en in vrijheid stellen van verdwenen personen en, indien zij overleden zijn, bij het opgraven, identificeren en terugbrengen van hun stoffelijk overschot.

Artikel 16

1. De staten die partij zullen geen personen uitzetten of terugzenden («refouler») naar of overleveren of uitleveren aan een andere staat, indien er wezenlijke gronden zijn om aan te nemen dat zij het gevaar zouden lopen het slachtoffer te worden van gedwongen verdwijning.

2. Teneinde vast te stellen of er dergelijke gronden zijn, nemen de bevoegde autoriteiten alle relevante overwegingen in aanmerking, met inbegrip, indien van toepassing, van de vraag of er in de betrokken staat sprake is van een duidelijk patroon van grove, flagrante of massale schendingen van de mensenrechten of van ernstige schendingen van het internationale humanitaire recht.

Artikel 17

1. Niemand mag in geheime detentie worden gehouden.

2. Onverminderd overige internationale verplichtingen van de Staat die partij is ter zake van vrijheidsstraffen, zal deze in zijn wetgeving:

a) Voorwaarden vaststellen waaronder bevelen tot vrijheidsontneming mogen worden gegeven;

b) Vermelden welke autoriteiten bevoegd zijn bevelen tot vrijheidsontneming te geven;

c) Waarborgen dat eenieder wiens vrijheid is ontnomen uitsluitend op daartoe officieel erkende en gecontroleerde plaatsen mag worden gedetineerd;

a été présentée aux fins de poursuivre ou de punir une personne en raison de son sexe, de sa race, de sa religion, de sa nationalité, de son origine ethnique, de ses opinions politiques ou de son appartenance à un certain groupe social, ou que donner suite à cette demande causerait un préjudice à cette personne pour l'une quelconque de ces raisons.

Article 14

1. Les États parties s'accordent l'entraide judiciaire la plus large possible dans toute procédure pénale relative à un crime de disparition forcée, y compris en ce qui concerne la communication de tous les éléments de preuve dont ils disposent et qui sont nécessaires aux fins de la procédure.

2. Cette entraide judiciaire est subordonnée aux conditions prévues par le droit interne de l'État partie requis ou par les traités d'entraide judiciaire applicables, y compris, notamment, concernant les motifs pour lesquels l'État partie requis peut refuser d'accorder l'entraide judiciaire ou la soumettre à des conditions.

Article 15

Les États parties coopèrent entre eux et s'accordent l'entraide la plus large possible pour porter assistance aux victimes de disparition forcée ainsi que dans la recherche, la localisation et la libération des personnes disparues et, en cas de décès, dans l'exhumation, l'identification des personnes disparues et la restitution de leurs restes.

Article 16

1. Aucun État partie n'expulse, ne refoule, ne remet ni n'extrade une personne vers un autre État s'il y a des motifs sérieux de croire qu'elle risque d'être victime d'une disparition forcée.

2. Pour déterminer s'il y a de tels motifs, les autorités compétentes tiennent compte de toutes les considérations pertinentes, y compris, le cas échéant, de l'existence, dans l'État concerné, d'un ensemble de violations systématiques graves, flagrantes ou massives des droits de l'homme ou de violations graves du droit international humanitaire.

Article 17

1. Nul ne sera détenu en secret.

2. Sans préjudice des autres obligations internationales de l'État partie en matière de privation de liberté, tout État partie, dans sa législation:

a) Détermine les conditions dans lesquelles les ordres de privation de liberté peuvent être donnés;

b) Désigne les autorités habilitées à ordonner des privations de liberté;

c) Garantit que toute personne privée de liberté sera placée uniquement dans des lieux de privation de liberté officiellement reconnus et contrôlés;

d) Waarborgen dat eenieder wiens vrijheid is ontnomen het recht heeft te communiceren met en te worden bezocht door zijn of haar familie, raadsman of een andere persoon van zijn of haar keuze en dat daaraan uitsluitend de wettelijk vastgestelde voorwaarden verbonden zijn, of, indien hij of zij een vreemdeling is, te communiceren met zijn of haar consulaire autoriteiten in overeenstemming met het toepasselijke internationale recht;

e) De toegang waarborgen voor bevoegde en wettelijk gemachtigde autoriteiten en instanties tot de plaatsen waar personen verblijven wier vrijheid is ontnomen, indien noodzakelijk met een voorafgaande machtiging van een gerechtelijke autoriteit;

f) Waarborgen dat een persoon wiens vrijheid is ontnomen gerechtigd is, of bij verdenking van een gedwongen verdwijning, indien de persoon wiens vrijheid is ontnomen dit recht niet kan uitoefenen, dat personen met een rechtmatig belang, zoals familieleden van de persoon wiens vrijheid is ontnomen, hun vertegenwoordiger of raadsman onder alle omstandigheden gerechtigd zijn, een gerechtelijke procedure in te stellen, opdat de rechter onverwijld kan beslissen over de rechtmatigheid van de vrijheidsontneming en de invrijheidstelling kan gelasten indien de vrijheidsontneming wederrechtelijk is.

3. Elke staat die partij is waarborgt het opzetten en bijhouden van één of meer actuele officiële registers en/of dossiers van personen wier vrijheid is ontnomen, die op verzoek onverwijld ter beschikking worden gesteld van gerechtelijke of andere autoriteiten of instellingen waaraan bevoegdheid is toegekend door de wetgeving van de betrokken staat die partij is of door een ander relevant internationaal juridisch instrument waarbij de betrokken staat partij is. De daarin vervatte informatie omvat ten minste :

- a) De identiteit van de persoon wiens vrijheid is ontnomen;
- b) De datum, het tijdstip en de plaats waarop respectievelijk waar de persoon zijn vrijheid is ontnomen en de identiteit van de autoriteit die de persoon zijn vrijheid heeft ontnomen;
- c) De autoriteit die de vrijheidsontneming heeft gelast en de gronden daarvoor;
- d) De autoriteit die verantwoordelijk is voor het toezicht op de vrijheidsontneming;
- e) De plaats van de vrijheidsontneming, de datum en het tijdstip van toelating tot de plaats van de vrijheidsontneming en de autoriteit die verantwoordelijk is voor de plaats van de vrijheidsontneming;
- f) Gegevens met betrekking tot de gezondheidstoestand van de persoon wiens vrijheid is ontnomen;
- g) Bij overlijden tijdens de vrijheidsontneming, de omstandigheden en oorzaak van het overlijden en de bestemming van het stoffelijk overschot;
- h) De datum en het tijdstip van de invrijheidstelling of overbrenging naar een andere detentieinrichting, de bestemming en de voor de overbrenging verantwoordelijke autoriteit.

Artikel 18

1. Onder voorbehoud van het bepaalde in de artikelen 19 en 20 garandeert elke staat die partij is elke persoon die een rechtmatig belang heeft bij deze informatie, zoals familieleden van de persoon wiens vrijheid is ontnomen, hun vertegenwoordiger of raadsman, toegang tot ten minste de volgende inlichtingen :

- a) De autoriteit die de vrijheidsontneming heeft gelast;

d) Garantit que toute personne privée de liberté sera autorisée à communiquer avec sa famille, son conseil ou toute autre personne de son choix, et à recevoir leur visite, sous la seule réserve des conditions établies par la loi, et, s'il s'agit d'un étranger, à communiquer avec ses autorités consulaires, conformément au droit international applicable;

e) Garantit l'accès aux lieux de privation de liberté de toute autorité et institution compétentes habilitées par la loi, si nécessaire avec l'autorisation préalable d'une autorité judiciaire;

f) Garantit à toute personne privée de liberté et, en cas de soupçon de disparition forcée, la personne privée de liberté se trouvant dans l'incapacité de l'exercer elle-même, à toute personne ayant un intérêt légitime, par exemple les proches de la personne privée de liberté, leurs représentants ou leurs avocats, en toutes circonstances, le droit d'introduire un recours devant un tribunal afin que celui-ci statue à bref délai sur la légalité de la privation de liberté et ordonne la libération si cette privation de liberté est illégale.

3. Tout État partie s'assure de l'établissement et de la tenue à jour d'un ou de plusieurs registres officiels et/ou dossiers officiels des personnes privées de liberté, qui sont, sur demande, rapidement mis à la disposition de toute autorité judiciaire ou de toute autre autorité ou institution compétente habilitée par la législation de l'État partie concerné ou par tout instrument juridique international pertinent auquel l'État concerné est partie. Parmi les informations figurent au moins :

- a) L'identité de la personne privée de liberté;
- b) La date, l'heure et l'endroit où la personne a été privée de liberté et l'autorité qui a procédé à la privation de liberté;
- c) L'autorité ayant décidé la privation de liberté et les motifs de la privation de liberté;
- d) L'autorité contrôlant la privation de liberté;
- e) Le lieu de privation de liberté, la date et l'heure de l'admission dans le lieu de privation de liberté et l'autorité responsable du lieu de privation de liberté;
- f) Les éléments relatifs à l'état de santé de la personne privée de liberté;
- g) En cas de décès pendant la privation de liberté, les circonstances et les causes du décès et la destination des restes de la personne décédée;
- h) La date et l'heure de la libération ou du transfert vers un autre lieu de détention, la destination et l'autorité chargée du transfert.

Article 18

1. Sous réserve des articles 19 et 20, tout État partie garantit à toute personne ayant un intérêt légitime pour cette information, par exemple les proches de la personne privée de liberté, leurs représentants ou leurs avocats, un accès au moins aux informations suivantes :

- a) L'autorité ayant décidé la privation de liberté;

b) De datum, het tijdstip en de plaats waarop respectievelijk waar de persoon zijn vrijheid is ontnomen en op de plaats van vrijheidsontneming is aangekomen;

c) De autoriteit die verantwoordelijk is voor het toezicht op de vrijheidsontneming;

d) De verblijfplaats van de persoon wiens vrijheid is ontnomen, met inbegrip van in het geval van overbrenging naar een andere plaats van vrijheidsontneming, de bestemming en de voor de overbrenging verantwoordelijke autoriteit;

e) De datum, het tijdstip en de plaats van invrijheidstelling;

f) Gegevens met betrekking tot de gezondheidstoestand van de persoon wiens vrijheid is ontnomen;

g) Bij overlijden tijdens de vrijheidsontneming, de omstandigheden en oorzaak van het overlijden en de bestemming van het stoffelijk overschot.

2. Waar nodig worden passende maatregelen genomen om de in het eerste lid van dit artikel bedoelde personen, alsmede personen die deelnemen aan het onderzoek te beschermen tegen slechte behandeling, intimidatie of sancties vanwege het zoeken naar inlichtingen over een persoon wiens vrijheid is ontnomen.

Artikel 19

1. Persoonsgegevens, met inbegrip van medische en genetische informatie, die worden verzameld en/of doorgegeven in het kader van het zoeken naar een verdwenen persoon mogen niet worden gebruikt of beschikbaar worden gesteld voor andere doeleinden dan het zoeken naar de verdwenen persoon. Dit laat onverlet het gebruik van dergelijke gegevens in strafrechtprocedures die verband houden met het misdrijf van gedwongen verdwijning of het uitoefenen van het recht schadeloosstelling te vorderen.

2. Het verzamelen, verwerken, gebruiken en opslaan van persoonsgegevens, met inbegrip van medische en genetische informatie, mag geen schending vormen van de mensenrechten, fundamentele vrijheden of de menselijke waardigheid van een persoon noch daartoe leiden.

Artikel 20

1. Uitsluitend wanneer een persoon beschermd wordt door de wet en er gerechtelijk toezicht is op de vrijheidsontneming, mag het recht op inlichtingen bedoeld in artikel 18 bij uitzondering worden beperkt, wanneer dat strikt noodzakelijk is en voorzien is in de wet, en indien de overdracht van de inlichtingen de privésfeer of veiligheid van de persoon nadelig zou beïnvloeden, een strafrechtelijk onderzoek zou belemmeren, of op vergelijkbare gronden in overeenstemming met het recht, met het toepasselijke internationale recht en met de doelstellingen van dit verdrag. In geen geval mogen er ten aanzien van het recht op inlichtingen bedoeld in artikel 18 beperkingen gelden die gedragingen vormen zoals omschreven in artikel 2 of in strijd zijn met artikel 17, eerste lid.

2. Onverminderd de toetsing van de rechtmatigheid van de ontneming van de vrijheid van een persoon, garanderen de staten die partij zijn de personen bedoeld in artikel 18, eerste lid, het recht op onverwijld en daadwerkelijke rechtsmiddelen ten behoeve van het verkrijgen van de inlichtingen bedoeld in artikel 18, eerste lid. Het recht op een rechtsmiddel mag onder geen enkele voorwaarde worden ingetrokken of beperkt.

b) La date, l'heure et le lieu de la privation de liberté et de l'admission dans le lieu de privation de liberté;

c) L'autorité contrôlant la privation de liberté;

d) Le lieu où se trouve la personne privée de liberté, y compris, en cas de transfert vers un autre lieu de privation de liberté, la destination et l'autorité responsable du transfert;

e) La date, l'heure et le lieu de libération;

f) Les éléments relatifs à l'état de santé de la personne privée de liberté;

g) En cas de décès pendant la privation de liberté, les circonstances et causes du décès et la destination des restes de la personne décédée.

2. Des mesures appropriées sont prises, le cas échéant, pour assurer la protection des personnes visées au paragraphe 1 du présent article, ainsi que de celles qui participent à l'enquête, contre tout mauvais traitement, toute intimidation ou toute sanction en raison de la recherche d'informations concernant une personne privée de liberté.

Article 19

1. Les informations personnelles, y compris les données médicales ou génétiques, qui sont collectées et/ou transmises dans le cadre de la recherche d'une personne disparue ne peuvent pas être utilisées ou mises à disposition à d'autres fins que celle de la recherche de la personne disparue. Cela est sans préjudice de l'utilisation de ces informations dans des procédures pénales concernant un crime de disparition forcée et de l'exercice du droit d'obtenir réparation.

2. La collecte, le traitement, l'utilisation et la conservation d'informations personnelles, y compris les données médicales ou génétiques, ne doivent pas transgresser ou avoir pour effet de transgresser les droits de l'homme, les libertés fondamentales et la dignité de la personne humaine.

Article 20

1. Seulement dans le cas où une personne est sous la protection de la loi et où la privation de liberté est sous contrôle judiciaire, le droit aux informations prévues à l'article 18 peut être limité à titre exceptionnel, dans la stricte mesure où la situation l'exige et où la loi le prévoit, et si la transmission des informations porte atteinte à la vie privée ou à la sécurité de la personne ou entrave le bon déroulement d'une enquête criminelle ou pour d'autres raisons équivalentes prévues par la loi, et conformément au droit international applicable et aux objectifs de la présente Convention. En aucun cas, ces restrictions au droit aux informations prévues à l'article 18 ne peuvent être admises si elles constituent un comportement défini à l'article 2 ou une violation du paragraphe 1 de l'article 17.

2. Sans préjudice de l'examen de la légalité de la privation de liberté d'une personne, l'État partie garantit aux personnes visées au paragraphe 1er de l'article 18 le droit à un recours judiciaire prompt et effectif pour obtenir à bref délai les informations visées dans ce paragraphe. Ce droit à un recours ne peut être suspendu ou limité en aucune circonstance.

Artikel 21

Elke Staat die partij is neemt de noodzakelijke maatregelen om te waarborgen dat personen wier vrijheid is ontnomen worden vrijgelaten op een wijze die het mogelijk maakt op betrouwbare wijze te verifiëren of zij daadwerkelijk zijn vrijgelaten. Elke staat die partij is neemt tevens de noodzakelijke maatregelen om de fysieke integriteit van deze personen te waarborgen alsmede hun vermogen hun rechten ten volle uit te oefenen op het tijdstip van hun invrijheidstelling, onverminderd de eventuele verplichtingen die op deze personen rusten uit hoofde van het nationale recht.

Artikel 22

Onverminderd artikel 6 neemt elke staat die partij is de noodzakelijke maatregelen teneinde de volgende gedragingen te voorkomen en er sancties voor op te leggen :

- a) Het vertragen of belemmeren van de rechtsmiddelen bedoeld in artikel 17, tweede lid, onderdeel f, en in artikel 20, tweede lid;
- b) Het niet-nakomen van de verplichting om de ontneming van de vrijheid van een persoon te registreren of het registreren van inlichtingen waarvan de voor het officiële register verantwoordelijke functionaris wist of behoorde te weten dat deze onjuist was;
- c) Het weigeren om inlichtingen te verschaffen inzake de ontneming van de vrijheid van een persoon of het verschaffen van onjuiste inlichtingen, zelfs indien voldaan is aan de wettelijke vereisten voor het verschaffen van deze inlichtingen.

Artikel 23

1. Elke staat die partij is waarborgt dat de opleiding van met rechtshandhaving belast personeel, burgerlijk of militair, van medisch personeel, overheidsfunctionarissen en andere personen die betrokken kunnen zijn bij de detentie of behandeling van een persoon wiens vrijheid is ontnomen, voorziet in de noodzakelijke voorlichting en informatie over de relevante bepalingen van dit verdrag teneinde :

- a) Te voorkomen dat dergelijke functionarissen betrokken raken bij gedwongen verdwijningen;
- b) Het belang van preventie en onderzoek met betrekking tot gedwongen verdwijningen te benadrukken;
- c) Te waarborgen dat de noodzaak onderkend wordt om gedwongen verdwijningen met spoed op te lossen.

2. Elke staat die partij is waarborgt dat bevelen of instructies die strekken of machtigen tot gedwongen verdwijning of die gedwongen verdwijning aanmoedigen, verboden zijn. Elke staat die partij is waarborgt dat personen die een dergelijk bevel weigeren op te volgen, niet bestraft worden.

3. Elke staat die partij is neemt de nodige maatregelen om te waarborgen dat de in het eerste lid van dit artikel bedoelde personen die reden hebben om aan te nemen dat een gedwongen verdwijning heeft plaatsgevonden of beoogd wordt, de aangelegenheid voorleggen aan hun superieuren en waar nodig aan de desbetreffende autoriteiten of instanties die bevoegd zijn tot onderzoek naar of ongedaanmaking van de verdwijning.

Article 21

Tout État partie prend les mesures nécessaires pour que la remise en liberté d'une personne se déroule selon des modalités qui permettent de vérifier avec certitude qu'elle a été effectivement libérée. Tout État partie prend également les mesures nécessaires pour assurer l'intégrité physique et le plein exercice de ses droits à toute personne au moment de sa remise en liberté, sans préjudice des obligations auxquelles elle peut être assujettie en vertu de la loi nationale.

Article 22

Sans préjudice de l'article 6, tout État partie prend les mesures nécessaires pour prévenir et sanctionner les agissements suivants :

- a) L'entrave ou l'obstruction aux recours visés à l'alinéa f du paragraphe 2 de l'article 17 et au paragraphe 2 de l'article 20;
- b) Le manquement à l'obligation d'enregistrement de toute privation de liberté, ainsi que l'enregistrement de toute information dont l'agent responsable du registre officiel connaissait ou aurait dû connaître l'inexactitude;
- c) Le refus de fournir des informations sur une privation de liberté ou la fourniture d'informations inexacts, alors même que les conditions légales pour fournir ces informations sont réunies.

Article 23

1. Tout État partie veille à ce que la formation du personnel militaire ou civil chargé de l'application des lois, du personnel médical, des agents de la fonction publique et des autres personnes qui peuvent intervenir dans la garde ou le traitement de toute personne privée de liberté puisse inclure l'enseignement et l'information nécessaires concernant les dispositions pertinentes de la présente Convention, en vue de :

- a) Prévenir l'implication de ces agents dans des disparitions forcées;
- b) Souligner l'importance de la prévention et des enquêtes en matière de disparition forcée;
- c) Veiller à ce que l'urgence de la résolution des cas de disparition forcée soit reconnue.

2. Tout État partie veille à ce que soient interdits les ordres ou instructions prescrivant, autorisant ou encourageant une disparition forcée. Tout État partie garantit qu'une personne refusant de se conformer à un tel ordre ne sera pas sanctionnée.

3. Tout État partie prend les mesures nécessaires pour que les personnes visées au paragraphe 1 du présent article qui ont des raisons de penser qu'une disparition forcée s'est produite ou est projetée signalent le cas à leurs supérieurs et, au besoin, aux autorités ou instances de contrôle ou de recours compétentes.

Artikel 24

1. Voor de toepassing van dit verdrag wordt onder «slachtoffer» verstaan de verdwenen persoon en eenieder die rechtstreeks ten gevolge van een gedwongen verdwijning nadeel ondervonden heeft.

2. Elk slachtoffer heeft het recht de waarheid omtrent de omstandigheden van de gedwongen verdwijning te kennen, alsmede de voortgang en resultaten van het onderzoek en het lot van de verdwenen persoon. Elke staat die partij is neemt passende maatregelen in dit verband.

3. Elke staat die partij is neemt alle passende maatregelen om verdwenen personen op te sporen, te lokaliseren en in vrijheid te stellen, of, indien zij overleden zijn, hun stoffelijk overschot op te sporen, respectvol te behandelen en terug te brengen.

4. Elke staat die partij is waarborgt in zijn rechtsstelsel dat de slachtoffers van gedwongen verdwijning het recht hebben schade-loosstelling te vorderen en recht hebben op onmiddellijke, billijke en adequate schadevergoeding.

5. Het recht de in het vierde lid van dit artikel bedoelde schadeloosstelling te vorderen betreft zowel materiële als immateriële schade en waar nodig andere vormen van schadeloosstelling zoals :

- a) Restitutie;
- b) Rehabilitatie;
- c) Genoegdoening, met inbegrip van eerherstel en herstel van reputatie;
- d) Waarborgen dat gedwongen verdwijning niet opnieuw zal voorkomen.

6. Onverminderd de verplichting het onderzoek voort te zetten totdat het lot van de verdwenen persoon opgehelderd is, neemt elke staat die partij is de passende maatregelen ten behoeve van de rechtspositie van verdwenen personen wier lot niet is opgehelderd alsmede die van hun gezinsleden op het gebied van onder meer sociale zorg, financiële aangelegenheden, familierecht en eigendomsrechten.

7. Elke staat die partij is waarborgt het recht tot het opzetten van en vrijelijk deelnemen aan organisaties en verenigingen die tot doel hebben om te trachten de omstandigheden van gedwongen verdwijningen en het lot van verdwenen personen vast te stellen en om de slachtoffers van gedwongen verdwijning bij te staan.

Artikel 25

1. Elke Staat die partij is neemt de nodige maatregelen om de volgende gedragingen te voorkomen en strafbaar te stellen :

- a) Het wederrechtelijk weghalen van kinderen die het slachtoffer zijn van gedwongen verdwijning, van kinderen wier vader, moeder of voogd het slachtoffer is van gedwongen verdwijning of kinderen die in gevangenschap worden geboren gedurende de gedwongen verdwijning van hun moeder;
- b) Het vervalsen, verbergen of vernietigen van documenten waaruit de werkelijke identiteit van de in onderdeel a van dit lid bedoelde kinderen blijkt.

2. Elke staat die partij is neemt de noodzakelijke maatregelen voor het zoeken naar en identificeren van de kinderen bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, van dit artikel en om hen terug te brengen naar hun oorspronkelijke familie, in overeenstemming met de wettelijke procedures en van toepassing zijnde internationale verdragen.

Article 24

1. Aux fins de la présente Convention, on entend par « victime » la personne disparue et toute personne physique ayant subi un préjudice direct du fait d'une disparition forcée.

2. Toute victime a le droit de savoir la vérité sur les circonstances de la disparition forcée, le déroulement et les résultats de l'enquête et le sort de la personne disparue. Tout État partie prend les mesures appropriées à cet égard.

3. Tout État partie prend toutes les mesures appropriées pour la recherche, la localisation et la libération des personnes disparues et, en cas de décès, pour la localisation, le respect et la restitution de leurs restes.

4. Tout État partie garantit, dans son système juridique, à la victime d'une disparition forcée le droit d'obtenir réparation et d'être indemnisée rapidement, équitablement et de manière adéquate.

5. Le droit d'obtenir réparation visé au paragraphe 4 du présent article couvre les dommages matériels et moraux ainsi que, le cas échéant, d'autres formes de réparation telles que :

- a) La restitution;
- b) La réadaptation;
- c) La satisfaction, y compris le rétablissement de la dignité et de la réputation;
- d) Des garanties de non-répétition.

6. Sans préjudice de l'obligation de poursuivre l'enquête jusqu'à l'élucidation du sort de la personne disparue, tout État partie prend les dispositions appropriées concernant la situation légale des personnes disparues dont le sort n'est pas élucidé et de leurs proches, notamment dans des domaines tels que la protection sociale, les questions financières, le droit de la famille et les droits de propriété.

7. Tout État partie garantit le droit de former des organisations et des associations ayant pour objet de contribuer à l'établissement des circonstances de disparitions forcées et du sort des personnes disparues ainsi qu'à l'assistance aux victimes de disparition forcée, et de participer librement à de telles organisations ou associations.

Article 25

1. Tout État partie prend les mesures nécessaires pour prévenir et réprimer pénalement :

- a) La soustraction d'enfants soumis à une disparition forcée ou dont le père, la mère ou le représentant légal sont soumis à une disparition forcée, ou d'enfants nés pendant la captivité de leur mère soumise à une disparition forcée;
- b) La falsification, la dissimulation ou la destruction de documents attestant la véritable identité des enfants visés à l'alinéa a ci-dessus.

2. Tout État partie prend les mesures nécessaires pour rechercher et identifier les enfants visés à l'alinéa a du paragraphe 1er du présent article et les rendre à leur famille d'origine, conformément aux procédures légales et aux accords internationaux applicables.

3. De staten die partij zijn verlenen elkaar bijstand bij het zoeken naar, identificeren en opsporen van de kinderen bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, van dit artikel.

4. Gelet op de noodzaak de belangen van de kinderen bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, van dit artikel te beschermen en op hun recht op behoud of hernieuwde vaststelling van hun identiteit, met inbegrip van hun nationaliteit, naam en familiebanden zoals bij wet erkend, dienen de staten die partij zijn die een systeem van adoptie of een andere vorm van plaatsing van kinderen erkennen, wettelijke procedures te hebben vastgesteld om adoptie- of plaatsingsprocedures te toetsen en om, waar dat van toepassing is, de adoptie of plaatsing van een kind die voortvloeit uit een gedwongen verdwijning, ongedaan te maken.

5. In alle gevallen, en in het bijzonder bij alle aangelegenheden die verband houden met dit artikel, dienen de belangen van het kind voorop te staan en een kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen dient het recht te hebben deze vrijelijk te uiten, waarmee in overeenstemming met de leeftijd en ontwikkeling van het kind naar behoren rekening dient te worden gehouden.

DEEL II

Artikel 26

1. Er wordt een Comité voor gedwongen verdwijningen in gesteld (hierna te noemen het «Comité») teneinde de uit hoofde van dit verdrag voorziene taken uit te voeren. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van onbesproken gedrag, bekend om hun bekwaamheid op het gebied van de mensenrechten, die op persoonlijke titel zitting nemen en onafhankelijk en onpartijdig zijn. De leden van het Comité worden door de staten die partij zijn gekozen volgens een billijke geografische spreiding. Het nut van deelname aan de werkzaamheden van het Comité door personen met relevante juridische ervaring alsmede een evenwichtige vertegenwoordiging van de seksen dienen naar behoren in aanmerking te worden genomen.

2. De leden van het Comité worden gekozen door middel van geheime stemming uit een lijst van personen die door de staten die partij zijn zijn voorgedragen uit hun onderdanen, tijdens tweejaarlijkse vergaderingen van de staten die partij zijn die daartoe bijeen worden geroepen door de secretaris-generaal van de Verenigde Naties. Tijdens deze vergaderingen, waarvoor twee derde van de staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité zijn gekozen die personen die het grootste aantal stemmen hebben behaald, alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de vertegenwoordigers van de staten die partij zijn die aanwezig zijn en hun stem uitbrengen.

3. De eerste verkiezing wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit verdrag. Vier maanden voor de datum van elke verkiezing zendt de secretaris-generaal van de Verenigde Naties een brief aan de staten die partij zijn teneinde hen uit te nodigen hun voordrachten binnen drie maanden in te dienen. De secretaris-generaal stelt een alfabetische lijst op van alle personen die aldus zijn voorgedragen, waarbij aangegeven wordt door welke Staat die partij is elke kandidaat is voorgedragen, en legt deze lijst voor aan alle staten die partij zijn bij dit verdrag.

4. De leden van het Comité worden gekozen voor een termijn van vier jaar. Zij zijn eenmaal herkiesbaar. De termijn van vijf bij de eerste verkiezing benoemde leden loopt echter na twee jaar af; terstond na de eerste verkiezing worden de namen van die vijf leden bij loting aangewezen door de voorzitter van de in het tweede lid van dit artikel bedoelde vergadering.

3. Les États parties se prêtent mutuellement assistance dans la recherche et l'identification des enfants visés à l'alinéa a du paragraphe 1er du présent article ainsi que la détermination du lieu où ils se trouvent.

4. Compte tenu de la nécessité de préserver l'intérêt supérieur des enfants visés à l'alinéa a du paragraphe 1er du présent article et leur droit à préserver et à voir rétablie leur identité, y compris leur nationalité, leur nom et leurs liens familiaux reconnus par la loi, dans les États parties qui reconnaissent le système d'adoption ou d'autres formes de placement d'enfants, des procédures légales doivent exister, qui visent à réviser la procédure d'adoption ou de placement d'enfants et, le cas échéant, à annuler toute adoption ou placement d'enfants qui trouve son origine dans une disparition forcée.

5. En toutes circonstances, et en particulier pour tout ce qui a trait au présent article, l'intérêt supérieur de l'enfant est une considération primordiale, et l'enfant qui est capable de discernerment a le droit d'exprimer librement son opinion, laquelle est dûment prise en compte eu égard à son âge et à son degré de maturité.

DEUXIÈME PARTIE

Article 26

1. Pour la mise en œuvre des dispositions de la présente Convention, il est institué un Comité des disparitions forcées (ci-après dénommé «le Comité»), composé de dix experts de haute moralité, possédant une compétence reconnue dans le domaine des droits de l'homme, indépendants, siégeant à titre personnel et agissant en toute impartialité. Les membres du Comité seront élus par les États parties selon une répartition géographique équitable. Il sera tenu compte de l'intérêt que présente la participation aux travaux du Comité de personnes ayant une expérience juridique pertinente et d'une répartition équilibrée entre hommes et femmes au sein du Comité.

2. L'élection se fait au scrutin secret sur une liste de candidats désignés par les États parties parmi leurs ressortissants, au cours de réunions biennales des États parties convoquées à cet effet par le Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies. À ces réunions, où le quorum est constitué par les deux tiers des États parties, sont élus membres du Comité les candidats qui obtiennent le plus grand nombre de voix et la majorité absolue des votes des représentants des États parties présents et votants.

3. La première élection aura lieu au plus tard six mois après la date d'entrée en vigueur de la présente Convention. Quatre mois avant la date de chaque élection, le Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies envoie une lettre aux États parties pour les inviter à présenter des candidatures dans un délai de trois mois. Le Secrétaire général dresse la liste alphabétique des candidats ainsi désignés, indiquant, pour chaque candidat, l'État partie qui le présente. Il communique cette liste à tous les États parties.

4. Les membres du Comité sont élus pour quatre ans. Ils sont rééligibles une fois. Toutefois, le mandat de cinq des membres élus lors de la première élection prend fin au bout de deux ans; immédiatement après la première élection, les noms de ces cinq personnes sont tirés au sort par le président de la réunion visée au paragraphe 2 du présent article.

5. Indien een lid van het Comité overlijdt, terugtreedt of om een andere reden niet langer zijn of haar taken voor het Comité kan vervullen, benoemt de Staat die partij is die hem of haar had voorgedragen, in overeenstemming met de criteria vervat in het eerste lid van dit artikel, een andere kandidaat uit zijn onderdanen voor het resterende deel van zijn of haar termijn op voorwaarde van goedkeuring door de meerderheid van de staten die partij zijn. Deze goedkeuring wordt geacht te zijn verkregen, tenzij de helft of meer van de staten die partij zijn, binnen zes weken nadat zij door de secretaris-generaal van de Verenigde Naties van de voorgestelde benoeming in kennis zijn gesteld, afwijzend reageren.

6. Het Comité stelt zijn eigen reglement van orde vast.

7. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties voorziet het Comité van de nodige middelen, personeel en voorzieningen ten behoeve van de doeltreffende uitvoering van zijn taken. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties roept de eerste vergadering van het Comité bijeen.

8. De leden van het Comité hebben recht op de faciliteiten, voorrechten en immuniteiten van deskundigen die een missie uitvoeren voor de Verenigde Naties, zoals vastgelegd in de desbetreffende artikelen van het Verdrag nopens de voorrechten en immuniteiten van de Verenigde Naties.

9. Elke Staat die partij is werkt samen met het Comité en verleent zijn leden bijstand bij de uitvoering van hun mandaat, voor zover de Staat die partij is de taken van het Comité heeft aanvaard.

Artikel 27

Niet eerder dan vier jaar en uiterlijk zes jaar na de inwerkingtreding van dit verdrag vindt een conferentie van de staten die partij zijn plaats teneinde het functioneren van het Comité te evalueren en, in overeenstemming met de procedure omschreven in artikel 44, tweede lid, te beslissen of het opportuun is de monitoring van dit verdrag, in overeenstemming met de taken omschreven in de artikelen 28 tot en met 36, over te dragen aan een ander orgaan — zonder mogelijkheden uit te sluiten.

Artikel 28

1. In het kader van de bij dit verdrag verleende bevoegdheden werkt het Comité samen met alle relevante organen, kantoren en gespecialiseerde organisaties en fondsen van de Verenigde Naties, met de verdragsorganen in het leven geroepen bij internationale instrumenten, met de bijzondere procedures van de Verenigde Naties en met de relevante regionale intergouvernementele organisaties of organen, alsmede met alle relevante instellingen, instanties of kantoren van staten die zich inzetten voor de bescherming van eenieder tegen gedwongen verdwijning.

2. Bij de uitvoering van zijn mandaat overlegt het Comité met andere verdragsorganen die zijn ingesteld bij betreffende internationale mensenrechteninstrumenten, in het bijzonder het Comité voor de rechten van de mens dat is ingesteld bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, met het oog op het waarborgen van de consistentie van hun observaties en aanbevelingen ter zake.

Artikel 29

1. Elke staat die partij is dient binnen twee jaar nadat dit verdrag voor de desbetreffende staat die partij is in werking is

5. Si un membre du Comité décède, se démet de ses fonctions ou n'est plus en mesure pour quelque autre raison de s'acquitter de ses attributions au Comité, l'État partie qui l'a désigné nomme, dans le respect des critères prévus au paragraphe 1er du présent article, un autre candidat parmi ses ressortissants pour siéger au Comité pour la partie du mandat restant à courir, sous réserve de l'approbation de la majorité des États parties. Cette approbation est considérée comme acquise à moins que la moitié des États parties ou davantage n'émettent une opinion défavorable dans un délai de six semaines à compter du moment où ils ont été informés par le Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies de la nomination proposée.

6. Le Comité établit son règlement intérieur.

7. Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies met à la disposition du Comité le personnel et les moyens matériels qui lui sont nécessaires pour s'acquitter efficacement de ses fonctions. Le Secrétaire général convoque les membres du Comité pour la première réunion.

8. Les membres du Comité ont droit aux facilités, privilèges et immunités reconnus aux experts en mission pour l'Organisation des Nations unies, tels qu'ils sont énoncés dans les sections pertinentes de la Convention sur les privilèges et immunités des Nations unies.

9. Tout État partie s'engage à coopérer avec le Comité et à assister ses membres dans l'exercice de leur mandat, dans la limite des fonctions du Comité qu'il a acceptées.

Article 27

Une conférence des États parties se réunira au plus tôt quatre ans et au plus tard six ans après l'entrée en vigueur de la présente Convention pour évaluer le fonctionnement du Comité et décider, selon les modalités prévues au paragraphe 2 de l'article 44, s'il y a lieu de confier à une autre instance — sans exclure aucune éventualité — le suivi de la présente Convention avec les attributions définies aux articles 28 à 36.

Article 28

1. Dans le cadre des compétences que lui confère la présente Convention, le Comité coopère avec tous les organes, bureaux, institutions spécialisées et fonds appropriés des Nations unies, les comités conventionnels institués par des instruments internationaux, les procédures spéciales des Nations unies, les organisations ou institutions régionales intergouvernementales concernées, ainsi qu'avec toutes les institutions, agences et bureaux nationaux pertinents qui travaillent à la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées.

2. Dans le cadre de ses fonctions, le Comité consulte d'autres comités conventionnels institués par les instruments de droits de l'homme pertinents, en particulier le Comité des droits de l'homme institué par le Pacte international relatif aux droits civils et politiques, en vue d'assurer la cohérence de leurs observations et recommandations respectives.

Article 29

1. Tout État partie présente au Comité, par l'entremise du Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies, un rapport

getreden, via de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, een rapport in bij het Comité over de maatregelen die zijn genomen om zijn verplichtingen uit hoofde van dit verdrag na te komen.

2. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties stelt dit rapport ter beschikking aan alle staten die partij zijn.

3. Het Comité bestudeert elk rapport en geeft het commentaar, de opmerkingen of aanbevelingen die het passend acht. De betreffende staat die partij is wordt in kennis gesteld van het commentaar, de opmerkingen of aanbevelingen, en kan er eigener beweging of op verzoek van het Comité op reageren.

4. Het Comité kan de staten die partij zijn tevens verzoeken aanvullende inlichtingen over de uitvoering van dit verdrag te verschaffen.

Artikel 30

1. Familieleden van een verdwenen persoon, hun wettelijk vertegenwoordiger, hun raadsman of een door hen aangewezen persoon alsmede elke andere persoon met een rechtmatig belang kunnen bij het Comité, met spoed, een verzoek indienen om opsporing van de verdwenen persoon.

2. Indien het Comité meent dat een verzoek om spoedactie ingediend uit hoofde van het eerste lid van dit artikel :

- a) Niet kennelijk ongegrond is,
- b) Geen misbruik vormt van het recht op indiening van dergelijke verzoeken,
- c) Reeds naar behoren is voorgelegd aan de bevoegde organen van de betrokken Staat die partij is, zoals aan de organen die bevoegd zijn tot onderzoek, wanneer die mogelijkheid bestaat,
- d) Niet onverenigbaar is met de bepalingen van dit verdrag, en
- e) Dezelfde aangelegenheid niet reeds onderzocht wordt op grond van een andere procedure voor internationaal onderzoek of een andere regeling van vergelijkbare aard,

verzoekt het de betrokken Staat die partij is binnen een door het Comité vastgestelde termijn inlichtingen te verschaffen met betrekking tot de situatie van de gezochte personen.

3. Gelet op de inlichtingen verschaft door de betrokken staat die partij is in overeenstemming met het tweede lid van dit artikel, kan het Comité aanbevelingen doen aan de Staat die partij is, waaronder een verzoek alle nodige maatregelen te nemen, waaronder voorlopige maatregelen, om de desbetreffende persoon te lokaliseren en beschermen in overeenstemming met dit verdrag en het Comité, binnen een omschreven termijn, op de hoogte te stellen van de genomen maatregelen, daarbij de urgentie van de situatie in aanmerking nemend. Het Comité stelt de persoon die het verzoek om spoedactie heeft ingediend op de hoogte van zijn aanbevelingen en, zodra deze beschikbaar zijn, van de inlichtingen die het ontvangt van de Staat.

4. Het Comité zet zijn pogingen samen te werken met de betrokken staat die partij is voort zolang het lot van de gezochte persoon niet opgehelderd is. De persoon die het verzoek heeft ingediend wordt op de hoogte gehouden.

sur les mesures qu'il a prises pour donner effet à ses obligations au titre de la présente Convention, dans un délai de deux ans à compter de l'entrée en vigueur de la Convention pour l'État partie concerné.

2. Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies met le rapport à la disposition de tous les États parties.

3. Chaque rapport est étudié par le Comité, qui peut faire les commentaires, observations ou recommandations qu'il estime appropriés. L'État partie concerné reçoit communication des commentaires, observations ou recommandations, auxquels il peut répondre, de sa propre initiative ou à la demande du Comité.

4. Le Comité peut aussi demander aux États parties des renseignements complémentaires sur la mise en application de la présente Convention.

Article 30

1. Le Comité peut être saisi, en urgence, par les proches d'une personne disparue, leurs représentants légaux, leurs avocats ou toute personne mandatée par eux, ainsi que toute autre personne ayant un intérêt légitime, d'une demande visant à chercher et retrouver une personne disparue.

2. Si le Comité estime que la demande d'action en urgence présentée en vertu du paragraphe 1er du présent article :

- a) N'est pas manifestement dépourvue de fondement,
- b) Ne constitue pas un abus du droit de présenter de telles demandes,
- c) A été préalablement et dûment présentée aux organes compétents de l'État partie concerné, tels que les autorités habilitées à procéder à des investigations, quand une telle possibilité existe,
- d) N'est pas incompatible avec les dispositions de la présente Convention, et
- e) N'est pas déjà en cours d'examen devant une autre instance internationale d'enquête ou de règlement de même nature,

il demande à l'État partie concerné de lui fournir, dans un délai qu'il fixe, des renseignements sur la situation de la personne recherchée.

3. Au vu de l'information fournie par l'État partie concerné conformément au paragraphe 2 du présent article, le Comité peut transmettre des recommandations à l'État partie incluant une requête lui demandant de prendre toutes les mesures nécessaires, y compris conservatoires, pour localiser et protéger la personne recherchée conformément à la présente Convention et d'informer le Comité, dans un délai déterminé, des mesures qu'il prend, en tenant compte de l'urgence de la situation. Le Comité informe la personne ayant soumis la demande d'action urgente de ses recommandations et des informations qui lui ont été transmises par l'État partie lorsque celles-ci sont disponibles.

4. Le Comité poursuit ses efforts pour travailler avec l'État partie concerné tant que le sort de la personne recherchée n'est pas élucidé. Il tient le requérant informé.

Artikel 31

1. Een staat die partij is kan op het tijdstip van de bekrachtiging van dit verdrag of te allen tijde daarna verklaren dat hij de bevoegdheid van het Comité erkent om mededelingen in ontvangst te nemen en te bestuderen van of namens natuurlijke personen die onder zijn rechtsmacht vallen en stellen het slachtoffer te zijn van een schending van de bepalingen van dit verdrag door deze staat die partij is. Het Comité aanvaardt geen mededelingen ten aanzien van een Staat die partij is die een dergelijke verklaring niet heeft afgelegd.

2. Het Comité verklaart een mededeling niet-ontvankelijk, indien :

- a) De mededeling anoniem is;
- b) De mededeling misbruik vormt van het recht tot indiening van dergelijke mededelingen of onverenigbaar is met de bepalingen van dit verdrag;
- c) Dezelfde aangelegenheid reeds onderzocht wordt op grond van een andere procedure voor internationaal onderzoek of een andere regeling van vergelijkbare aard; of indien
- d) Nog niet alle relevante beschikbare nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput. Deze regel is niet van toepassing indien de toepassing van de rechtsmiddelen onredelijk wordt verlengd.

3. Indien het Comité meent dat de mededeling voldoet aan de vereisten vervat in het tweede lid van dit artikel, brengt het de mededeling over aan de betrokken staat die partij is en verzoekt hem binnen een door het Comité vastgestelde termijn opmerkingen en commentaar te leveren.

4. Na ontvangst van een mededeling en voordat een beoordeling op de merites heeft plaatsgevonden, kan het Comité de betrokken staat die partij is te allen tijde een verzoek ter spoedige overweging doen toekomen om voorlopige maatregelen te nemen die nodig kunnen zijn teneinde mogelijke onherstelbare schade voor de slachtoffers van de beweerde schending te voorkomen. Indien het Comité gebruik maakt van zijn discretionaire bevoegdheid houdt dit geen beoordeling inzake de ontvankelijkheid of de merites van de mededeling in.

5. Het Comité vergadert achter gesloten deuren wanneer het mededelingen uit hoofde van dit artikel onderzoekt. Het stelt de opsteller van een mededeling in kennis van de door de betrokken staat die partij is verschaftte antwoorden. Indien het Comité besluit de procedure af te ronden, doet het zijn opvattingen toekomen aan de Staat die partij is en aan de opsteller van de mededeling.

Artikel 32

Een Staat die partij is bij dit verdrag kan te allen tijde verklaren dat hij de bevoegdheid van het Comité erkent om mededelingen in ontvangst te nemen en te bestuderen waarin een staat die partij is stelt dat een andere staat die partij is niet voldoet aan zijn verplichtingen uit hoofde van dit verdrag. Het Comité neemt geen mededelingen in ontvangst betreffende een staat die partij is die een dergelijke verklaring niet heeft afgelegd, noch neemt het mededelingen in ontvangst van een staat die partij is die een dergelijke verklaring niet heeft afgelegd.

Artikel 33

1. Indien het Comité betrouwbare inlichtingen ontvangt die erop wijzen dat een staat die partij is de bepalingen van dit verdrag ernstig schendt, kan het, na overleg met de betrokken staat die

Article 31

1. Tout État partie peut déclarer, au moment de la ratification de la présente Convention ou ultérieurement, qu'il reconnaît la compétence du Comité pour recevoir et examiner des communications présentées par des personnes ou pour le compte de personnes relevant de sa juridiction qui se plaignent d'être victimes d'une violation, par cet État partie, des dispositions de la présente Convention. Le Comité ne reçoit aucune communication intéressant un État partie qui n'a pas fait une telle déclaration.

2. Le Comité déclare irrecevable toute communication si :

- a) Elle est anonyme;
- b) Elle constitue un abus du droit de présenter de telles communications ou est incompatible avec les dispositions de la présente Convention;
- c) Elle est en cours d'examen devant une autre instance internationale d'enquête ou de règlement de même nature; ou si
- d) Tous les recours internes efficaces disponibles n'ont pas été épuisés. Cette règle ne s'applique pas si les procédures de recours excèdent des délais raisonnables.

3. Si le Comité considère que la communication répond aux conditions requises au paragraphe 2 du présent article, il transmet la communication à l'État partie concerné, lui demandant de fournir, dans le délai qu'il fixe, ses observations ou commentaires.

4. Après réception d'une communication, et avant de prendre une décision sur le fond, le Comité peut à tout moment soumettre à l'urgence l'attention de l'État partie concerné une demande tendant à ce qu'il prenne les mesures conservatoires nécessaires pour éviter qu'un dommage irréparable ne soit causé aux victimes de la violation présumée. L'exercice, par le Comité, de cette faculté ne préjuge pas de la recevabilité ou de l'examen au fond de la communication.

5. Le Comité tient ses séances à huis clos lorsqu'il examine les communications prévues au présent article. Il informe l'auteur de la communication des réponses fournies par l'État partie concerné. Lorsque le Comité décide de finaliser la procédure, il fait part de ses constatations à l'État partie et à l'auteur de la communication.

Article 32

Tout État partie à la présente Convention peut déclarer, à tout moment, qu'il reconnaît la compétence du Comité pour recevoir et examiner des communications par lesquelles un État partie prétend qu'un autre État partie ne s'acquitte pas de ses obligations au titre de la présente Convention. Le Comité ne reçoit aucune communication concernant un État partie qui n'a pas fait une telle déclaration, ni aucune communication émanant d'un État partie qui n'a pas fait une telle déclaration.

Article 33

1. Si le Comité est informé, par des renseignements crédibles, qu'un État partie porte gravement atteinte aux dispositions de la présente Convention, il peut, après consultation de l'État partie

partij is, één of meer van zijn leden verzoeken een bezoek te brengen en onverwijld verslag uit te brengen aan het Comité.

2. Het Comité stelt de betrokken staat die partij is schriftelijk in kennis van zijn voornemen een bezoek te organiseren en vermeldt daarbij de samenstelling van de delegatie en het doel van het bezoek. De staat die partij is doet het Comité binnen een redelijke termijn zijn antwoord toekomen.

3. Naar aanleiding van een met redenen omkleed verzoek van de staat die partij is kan het Comité besluiten zijn bezoek uit te stellen of af te gelasten.

4. Indien de staat die partij is instemt met het bezoek, stellen het Comité en de betrokken staat die partij is tezamen de modaliteiten van het bezoek vast en de staat die partij is voorziet het Comité van alle faciliteiten die nodig zijn voor een succesvolle afronding van het bezoek.

5. Na zijn bezoek doet het Comité de betrokken Staat die partij is zijn opmerkingen en aanbevelingen toekomen.

Artikel 34

Indien het Comité inlichtingen ontvangt die zijns inziens gefundeerde aanwijzingen bevatten dat gedwongen verdwijningen wijdverbreid en op systematische wijze plaatsvinden op het grondgebied onder de rechtsmacht van een staat die partij is, kan het, na de betrokken staat die partij is te hebben verzocht om alle relevante informatie over de situatie, de aangelegenheid, via de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, met spoed onder de aandacht van de algemene Vergadering van de Verenigde Naties brengen.

Artikel 35

1. Het Comité is uitsluitend bevoegd ter zake van gedwongen verdwijningen die zijn aangevangen na de inwerkingtreding van dit verdrag.

2. Indien een staat partij wordt bij dit verdrag na de inwerkingtreding ervan, hebben de verplichtingen van die staat jegens het Comité uitsluitend betrekking op gedwongen verdwijningen die zijn aangevangen na de inwerkingtreding van dit verdrag voor de betrokken staat.

Artikel 36

1. Het Comité dient bij de staten die partij zijn en bij de algemene Vergadering van de Verenigde Naties een jaarverslag in inzake zijn activiteiten uit hoofde van dit verdrag.

2. Voordat een opmerking over een Staat die partij is in het jaarverslag wordt gepubliceerd, wordt de betrokken staat die partij is in kennis gesteld en krijgt deze een redelijke termijn om te reageren. Een dergelijke staat die partij is kan verzoeken om publicatie van zijn commentaar of opmerkingen in het verslag.

DEEL III

Artikel 37

Dit verdrag laat onverlet bepalingen die meer bijdragen aan de bescherming van eenieder tegen gedwongen verdwijning en die vervat kunnen zijn in :

concerné, demander à un ou plusieurs de ses membres d'effectuer une visite et de l'informer sans retard.

2. Le Comité informe par écrit l'État partie concerné de son intention de procéder à une visite, indiquant la composition de la délégation et l'objet de la visite. L'État partie donne sa réponse dans un délai raisonnable.

3. Sur demande motivée de l'État partie, le Comité peut décider de différer ou d'annuler sa visite.

4. Si l'État partie donne son accord à la visite, le Comité et l'État partie concerné coopèrent pour définir les modalités de la visite, et l'État partie fournit au Comité toutes les facilités nécessaires à l'accomplissement de cette visite.

5. À la suite de la visite, le Comité communique à l'État partie concerné ses observations et recommandations.

Article 34

Si le Comité reçoit des informations qui lui semblent contenir des indications fondées selon lesquelles la disparition forcée est pratiquée de manière généralisée ou systématique sur le territoire relevant de la juridiction d'un État partie, et après avoir recherché auprès de l'État partie concerné toute information pertinente sur cette situation, il peut porter la question, en urgence, à l'attention de l'Assemblée générale des Nations unies, par l'intermédiaire du Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies.

Article 35

1. Le Comité n'est compétent qu'à l'égard des disparitions forcées ayant débuté postérieurement à l'entrée en vigueur de la présente Convention.

2. Si un État devient partie à la présente Convention après l'entrée en vigueur de celle-ci, ses obligations vis-à-vis du Comité ne concernent que les disparitions forcées ayant débuté postérieurement à l'entrée en vigueur de la présente Convention à son égard.

Article 36

1. Le Comité présente aux États parties et à l'Assemblée générale des Nations unies un rapport annuel sur les activités qu'il aura entreprises en application de la présente Convention.

2. La publication, dans le rapport annuel, d'une observation concernant un État partie doit être préalablement annoncée audit État partie, qui dispose d'un délai raisonnable de réponse et pourra demander la publication de ses propres commentaires ou observations dans le rapport.

TROISIÈME PARTIE

Article 37

Aucune des dispositions de la présente Convention ne porte atteinte aux dispositions plus favorables à la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées qui peuvent figurer :

- a) De wetgeving van een staat die partij is; of
- b) Het in die staat geldende internationale recht.

Artikel 38

1. Dit verdrag staat open voor ondertekening door alle lidstaten van de Verenigde Naties.

2. Dit verdrag staat open voor bekrachtiging door alle lidstaten van de Verenigde Naties. Akten van bekrachtiging worden neergelegd bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

3. Dit verdrag staat open voor toetreding door alle lidstaten van de Verenigde Naties. Toetreding geschiedt door neerlegging van een akte van toetreding bij de secretaris-generaal.

Artikel 39

1. Dit verdrag treedt in werking dertig dagen na de datum van neerlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

2. Ten aanzien van iedere staat die dit verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt na de neerlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt dit verdrag in werking dertig dagen na de datum van neerlegging door die staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 40

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties stelt alle staten die lid zijn van de Verenigde Naties en alle staten die dit verdrag hebben ondertekend of ertoe zijn toegetreden in kennis van het volgende:

- a) Ondertekeningen, bekrachtigingen en toetredingen uit hoofde van artikel 38;
- b) De datum van inwerkingtreding van dit verdrag uit hoofde van artikel 39.

Artikel 41

De bepalingen van dit verdrag zijn zonder beperking of uitzondering van toepassing op alle delen van federale staten.

Artikel 42

1. Elk geschil tussen twee of meer staten die partij zijn inzake de uitlegging of toepassing van dit verdrag dat niet binnen een redelijke termijn door onderhandelingen of door de uitdrukkelijk in dit verdrag voorziene procedures kan worden beslecht, wordt op verzoek van één van hen onderworpen aan arbitrage. Indien de partijen er binnen zes maanden na de datum van het verzoek om arbitrage niet in zijn geslaagd overeenstemming te bereiken over de organisatie van deze arbitrage, kan ieder van deze partijen het geschil voorleggen aan het Internationale Gerechtshof door middel van een verzoek overeenkomstig het Statuut van het Hof.

- a) Dans la législation d'un État partie; ou
- b) Dans le droit international en vigueur pour cet État.

Article 38

1. La présente Convention est ouverte à la signature de tout État membre de l'Organisation des Nations unies.

2. La présente Convention est soumise à la ratification de tout État membre de l'Organisation des Nations unies. Les instruments de ratification seront déposés auprès du Secrétaire général de l'Organisation.

3. La présente Convention est ouverte à l'adhésion de tout État membre de l'Organisation des Nations unies. L'adhésion se fera par le dépôt d'un instrument d'adhésion auprès du Secrétaire général de l'Organisation.

Article 39

1. La présente Convention entrera en vigueur le trentième jour après la date du dépôt auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies du vingtième instrument de ratification ou d'adhésion.

2. Pour tout État qui ratifiera la présente Convention ou y adhèrera après le dépôt du vingtième instrument de ratification ou d'adhésion, la présente Convention entrera en vigueur le trentième jour après la date du dépôt par cet État de son instrument de ratification ou d'adhésion.

Article 40

Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies notifiera à tous les États membres de l'Organisation et à tous les États qui auront signé la présente Convention ou y auront adhéré :

- a) Les signatures, les ratifications et les adhésions reçues en application de l'article 38;
- b) La date d'entrée en vigueur de la présente Convention en application de l'article 39.

Article 41

Les dispositions de la présente Convention s'appliquent, sans limitation ni exception aucune, à toutes les unités constitutives des États fédéraux.

Article 42

1. Tout différend entre deux ou plusieurs États parties concernant l'interprétation ou l'application de la présente Convention qui n'est pas réglé par voie de négociation ou au moyen des procédures expressément prévues par la présente Convention est soumis à l'arbitrage, à la demande de l'un d'entre eux. Si, dans les six mois qui suivent la date de la demande d'arbitrage, les parties ne parviennent pas à se mettre d'accord sur l'organisation de l'arbitrage, l'une quelconque d'entre elles peut soumettre le différend à la Cour internationale de Justice, en déposant une requête conformément au Statut de la Cour.

2. Elke staat kan, op het tijdstip van ondertekening of bekrachtiging van of toetreding tot dit verdrag, verklaren dat hij zich niet gebonden acht door het eerste lid van dit artikel. De andere staten die partij zijn zijn niet gebonden door het eerste lid van dit artikel ten aanzien van een staat die partij is die een dergelijk voorbehoud heeft gemaakt.

3. Een staat die een verklaring heeft afgelegd overeenkomstig het tweede lid van dit artikel, kan deze verklaring te allen tijde intrekken door middel van een kennisgeving aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 43

Dit verdrag laat onverlet de bepalingen van het internationaal humanitair recht, met inbegrip van de verplichtingen van de Hoge Verdragsluitende partijen bij de vier verdragen van Genève van 12 augustus 1949 en de aanvullende protocollen daarbij van 8 juni 1977, evenals de mogelijkheid waarover elke Staat die partij is beschikt om het Internationale Rode Kruis te machtigen penitentiaire inrichtingen te bezoeken in situaties waarop het internationale humanitaire recht niet van toepassing is.

Artikel 44

1. Elke staat die partij is bij dit verdrag kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties. De secretaris-generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de staten die partij zijn bij dit verdrag met het verzoek aan te geven of zij een conferentie van de staten die partij zijn verlangen teneinde het voorstel te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de secretaris-generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen.

2. Wijzigingen die worden aangenomen door een meerderheid van twee derde van de tijdens de conferentie aanwezige staten die partij zijn en daar hun stem uitbrengen worden ter aanvaarding voorgelegd aan alle staten die partij zijn.

3. Wijzigingen aanvaard in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel treden in werking zodra twee derden van de staten die partij zijn bij dit verdrag deze hebben aanvaard in overeenstemming met hun onderscheiden constitutionele procedures.

4. Wanneer wijzigingen van kracht worden, zijn ze bindend voor die staten die partij zijn die de wijzigingen hebben aanvaard; andere staten die partij zijn blijven gebonden door de bepalingen van dit verdrag en eventuele eerdere wijzigingen die zij hebben aanvaard.

Artikel 45

1. Dit verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt neergelegd bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

2. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties doet voor eensluidende gewaarmerkte afschriften van dit verdrag toekomen aan alle staten bedoeld in artikel 38 van het verdrag.

Aangenomen te New York op 20 december 2006.

2. Tout État partie pourra, au moment où il signera la présente Convention, la ratifiera ou y adhèrera, déclarer qu'il ne se considère pas lié par les dispositions du paragraphe 1 du présent article. Les autres États parties ne seront pas liés par lesdites dispositions envers un État partie qui aura formulé une telle déclaration.

3. Tout État partie qui aura formulé une déclaration conformément aux dispositions du paragraphe 2 du présent article pourra à tout moment retirer cette déclaration par une notification adressée au Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies.

Article 43

La présente Convention est sans préjudice des dispositions du droit international humanitaire, y compris les obligations des Hautes Parties contractantes aux quatre Conventions de Genève du 12 août 1949 et aux deux Protocoles additionnels du 8 juin 1977 s'y rapportant, ou de la possibilité qu'a tout État d'autoriser le Comité international de la Croix-Rouge à visiter les lieux de détention dans les cas non prévus par le droit international humanitaire.

Article 44

1. Tout État partie à la présente Convention peut proposer un amendement et déposer sa proposition auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies. Le Secrétaire général communique la proposition d'amendement aux États parties à la présente Convention en leur demandant de lui faire savoir s'ils sont favorables à l'organisation d'une conférence d'États parties en vue de l'examen de la proposition et de sa mise aux voix. Si, dans les quatre mois qui suivent la date d'une telle communication, le tiers au moins des États parties se prononce en faveur de la tenue de ladite conférence, le Secrétaire général organise la conférence sous les auspices de l'Organisation des Nations unies.

2. Tout amendement adopté à la majorité des deux tiers des États parties présents et votants à la conférence est soumis par le Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies à l'acceptation de tous les États parties.

3. Un amendement adopté selon les dispositions du paragraphe 1 du présent article entre en vigueur lorsque les deux tiers des États parties à la présente Convention l'ont accepté, conformément à la procédure prévue par leurs constitutions respectives.

4. Lorsque les amendements entrent en vigueur, ils ont force obligatoire pour les États parties qui les ont acceptés, les autres États parties demeurant liés par les dispositions de la présente Convention et par tout amendement antérieur qu'ils auraient accepté.

Article 45

1. La présente Convention, dont les textes anglais, arabe, chinois, espagnol, français et russe font également foi, sera déposée auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies.

2. Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations unies fera tenir une copie certifiée conforme de la présente Convention à tous les États visés à l'article 38.

Adoptée à New-York le 20 décembre 2006.

**VOORONTWERP VAN WET
VOOR ADVIES VOORGELEGD
AAN DE RAAD VAN STATE**

Voorontwerp van wet houdende instemming met het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, aangenomen te New York op 20 december 2006.

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Art. 2

Het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, aangenomen te New York op 20 december 2006, zal volkomen gevolg hebben.

*
* *

**AVANT-PROJET DE LOI
SOUMIS À L'AVIS
DU CONSEIL D'ÉTAT**

Avant-projet de loi portant assentiment à la Convention internationale pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées, adoptée à New York le 20 décembre 2006.

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

Art. 2

La Convention internationale pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées, adoptée à New York le 20 décembre 2006, sortira son plein et entier effet.

*
* *

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE
Nr. 46.985/2/V
VAN 27 JULI 2009

De Raad van State, afdeling Wetgeving, tweede vakantiekamer, op 1 juli 2009 door de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken verzocht hem, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van wet «houdende instemming met het internationaal verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning, aangenomen te New York op 20 december 2006», heeft het volgende advies gegeven:

Aangezien de adviesaanvraag ingediend is op basis van artikel 84, § 1, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, zoals het is vervangen bij de wet van 2 april 2003, beperkt de afdeling Wetgeving overeenkomstig artikel 84, § 3, van de voornoemde gecoördineerde wetten haar onderzoek tot de rechtsgrond van het voorontwerp, de bevoegdheid van de steller van de handeling en de te vervullen voorafgaande vormvereisten.

Wat deze drie punten betreft, geeft het voorontwerp aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Algemene opmerkingen

1. Opdat het parlement met volledige kennis van zaken kan beslissen, moet in de memorie van toelichting systematischer worden vermeld of het huidige Belgische recht, inzonderheid artikel 20 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, het beginsel van het geheim van het onderzoek of de regels inzake het belang om in rechte op te treden, in overeenstemming is met het voor instemming voorgelegde Verdrag en, indien dit niet het geval is, in welke zin het zal worden aangepast.

2. Artikel 4 van het Verdrag bepaalt dat elke staat die partij is, de nodige maatregelen neemt om te waarborgen dat gedwongen verdwijning een strafbaar feit vormt krachtens zijn strafrecht.

Ofschoon niets eraan in de weg staat dat de wetgevende kamers instemmen met deze bepaling, rijzen vragen omtrent de wijze waarop de steller van het voorontwerp het Strafwetboek wil aanpassen. In de memorie van toelichting staat immers te lezen:

«In het Strafwetboek zal een nieuw strafbaar feit, dat de in artikel 2 van het verdrag bedoelde definitie van gedwongen verdwijning overneemt, worden gecreëerd teneinde deze verplichting na te komen.»

In het Strafwetboek worden echter reeds strafbaar gesteld:

— willekeurige aanhoudingen gepleegd door ambtenaren (artikel 147 e.v. van het Strafwetboek) (1);

— ontvoering en verbergings van minderjarigen (artikelen 428 tot 430 van het Strafwetboek);

— willekeurige aanhoudingen gepleegd door bijzondere personen (artikelen 434 tot 438*bis* van het Strafwetboek).

Het lijkt erop dat ieder feit van gedwongen verdwijning tegelijkertijd een van de voornoemde strafbare feiten zal opleveren. Daarentegen zal elk van de voornoemde strafbare feiten niet noodzakelijk een gedwongen verdwijning opleveren, gelet op de omstandigheid dat geëist wordt, als bestanddeel van dit strafbare

(1) Zie eveneens het Wetboek van strafvordering, boek II, titel VII, hoofdstuk II, «Gevangenis», en hoofdstuk III, «Middelen om de persoonlijke vrijheid te verzekeren tegen wederrechtelijke vrijheidsberoving of andere daden van willekeur».

AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT
N° 46.985/2/V
DU 27 JUILLET 2009

Le Conseil d'État, section de législation, deuxième chambre des vacations, saisi par le Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères, le 1er juillet 2009, d'une demande d'avis, dans un délai de trente jours, sur un projet de loi «portant assentiment à la Convention internationale pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées, adoptée à New York le 20 décembre 2006», a donné l'avis suivant:

Comme la demande d'avis est introduite sur la base de l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 1°, des lois coordonnées sur le Conseil d'État, tel qu'il est remplacé par la loi du 2 avril 2003, la section de législation limite son examen au fondement juridique de l'avant-projet, à la compétence de l'auteur de l'acte ainsi qu'à l'accomplissement des formalités préalables, conformément à l'article 84, § 3, des lois coordonnées précitées.

Sur ces trois points, l'avant-projet appelle les observations ci-après.

Observations générales

1. Afin de permettre au Parlement de se prononcer en toute connaissance de cause, il y a lieu de mentionner plus systématiquement dans l'exposé des motifs si le droit belge actuel, notamment l'article 20 de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive, le principe du secret de l'instruction, ou les règles en matière d'intérêt à agir, est en conformité avec la Convention soumise à assentiment et, dans la négative, comme il sera adapté.

2. L'article 4 de la Convention oblige tout État partie à prendre les mesures nécessaires pour que la disparition forcée constitue une infraction au regard de son droit pénal.

Si rien ne s'oppose à ce que cette disposition fasse l'objet de l'assentiment des chambres législatives, la manière dont l'auteur de l'avant-projet prévoit d'adapter le Code pénal suscite des interrogations. En effet, l'exposé des motifs précise que

«Une nouvelle infraction, reprenant la définition de la disparition forcée contenue à l'article 2 de la Convention, sera créée dans le Code pénal afin de se conformer à cette obligation».

Or, le Code pénal incrimine déjà:

— les arrestations arbitraires commises par des fonctionnaires (articles 147 et suiv. du Code pénal) (1);

— l'enlèvement et le recel de mineurs (articles 428 à 430 du Code pénal);

— les arrestations arbitraires commises par des particuliers (articles 434 à 438*bis* du Code pénal).

Il semble que tout fait de disparition forcée constituera en même temps l'une des infractions précitées. Inversement, tout fait constituant l'une des infractions précitées ne constituera pas nécessairement une disparition forcée, compte tenu de ce que celle-ci exige, comme élément constitutif de l'infraction, le «dén

(1) Voir également le Code d'instruction criminelle, livre II, titre VII, chapitre II «des prisons» et chapitre III «Des moyens d'assurer la liberté individuelle contre les détentions illégales ou d'autres actes arbitraires».

feit, « een weigering een dergelijke vrijheidsontneming te erkennen of [...] verhulling van het feit, zelf of van de verblijfplaats van de verdwenen persoon ». Aldus is er geen sprake van gedwongen verdwijning indien de willekeurige aanhouding door een ambtenaar, niet geheimgehouden is.

Weliswaar voorziet artikel 65 van het Strafwetboek in de mogelijkheid dat eenzelfde feit verscheidene strafbare feiten oplevert en omschrijft het de gevolgen ervan. De afdeling Wetgeving van de Raad van State heeft daaromtrent echter opgemerkt:

« [...] met het oog op de rechtszekerheid is het niettemin verkieslijk een zodanige samenloop van strafbare feiten te mijden » (1).

De steller van het voorontwerp wordt derhalve verzocht in de memorie van toelichting nauwkeuriger uiteen te zetten welke gevolgen de invoering van het nieuwe strafbare feit « misdrijf van gedwongen verdwijning » zal hebben voor ons Strafwetboek, inzonderheid voor de voornoemde artikelen.

Bijzondere opmerkingen

Dispositief

Artikel 9 van het Verdrag

Artikel 9 betreft de bevoegdheid *ratione loci*.

In dit verband lezen we het volgende in de memorie van toelichting (2):

« Het Belgische recht is daarmee in overeenstemming, door middel van artikel 12bis van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering. »

Het is evenwel zaak de memorie van toelichting aan te vullen, zodat preciezer wordt uiteengezet op welke manier de bepalingen van hoofdstuk II van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering toepassing zullen vinden in het licht van de vereisten van het Verdrag dat voor instemming wordt voorgelegd.

Artikel 33 van het Verdrag

Volgens de memorie van toelichting kan een bezoek *in situ* alleen worden uitgevoerd op voorwaarde dat de betrokken Staat daarmee instemt.

Een zodanige beperking van het bezoekrechten van het Comité vloeit niet duidelijk voort uit artikel 33 van het Verdrag.

De kamer was samengesteld uit

De heer J. Vanhaeverbeek, staatsraad, voorzitter,

De heren J. Jaumotte en L. Detroux, staatsraden,

Mevrouw B. Vigneron, griffier.

(1) Advies 40.285/2, op 10 mei 2006 verstrekt omtrent een voorontwerp van wet « tot bestraffing van het misbruik van de onwetendheid of van de zwakke positie van personen ».

(2) Punt 3.1.9. — Extraterritoriale rechtsmacht (artikel 9).

de la reconnaissance de la privation de liberté ou de la dissimulation du sort réservé à la personne disparue ou du lieu où elle se trouve ». Ainsi, lorsque l'arrestation arbitraire commise par un fonctionnaire n'est pas tenue secrète, il n'y aura pas de disparition forcée.

La possibilité qu'un même fait constitue plusieurs infractions est certes prévu par l'article 65 du Code pénal qui en règle les conséquences. Comme l'a cependant déjà fait observer la section de législation du Conseil d'État:

« Il n'en demeure pas moins, qu'il est préférable, dans un souci de sécurité juridique, d'éviter un tel concours d'infractions » (1).

L'auteur de l'avant-projet est en conséquence invité à expliquer de manière plus précise dans l'exposé des motifs les conséquences qu'auront sur notre Code pénal, et spécialement sur les articles précités, l'introduction de l'incrimination nouvelle de « crime de disparition forcée ».

Observations particulières

Dispositif

Article 9 de la Convention

L'article 9 concerne la compétence territoriale.

Il est fait état à cet égard dans l'exposé des motifs (2) de ce que :

« Le droit belge est conforme à cette exigence, par le biais de l'article 12bis du Titre préliminaire du Code de procédure pénale. »

Il conviendrait que l'exposé des motifs soit toutefois complété afin de mieux expliciter la manière dont trouveront à s'appliquer les dispositions du Chapitre II du Titre préliminaire du Code de procédure pénale, au regard des exigences de la Convention soumise à assentiment.

Article 33 de la Convention

Selon l'exposé des motifs, les visites *in situ* ne peuvent être effectuées qu'à condition que l'État concerné y consente.

Une telle restriction au droit de visite du Comité ne résulte pas clairement de l'article 33 de la Convention.

La chambre était composée de

M. J. Vanhaeverbeek, conseiller d'État, président,

MM. J. Jaumotte et L. Detroux, conseillers d'État,

Mme B. Vigneron, greffier.

(1) Avis 40.285/2, donné le 10 mai 2006 sur un avant-projet de loi « visant à réprimer l'abus de l'état d'ignorance ou de la situation de faiblesse des personnes ».

(2) Point 3.1.9. — Compétence extraterritoriale (article 9).

Het verslag werd uitgebracht door de heer A. Lefebvre, eerste auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de heer J. Jaumotte.

De griffier,

B. VIGNERON.

De voorzitter,

J. VANHAEVERBEEK.

Le rapport a été présenté par M. A. Lefebvre, premier auditeur.

Le greffier,

B. VIGNERON

Le président,

J. VANHAEVERBEEK